

31-1-70

L. Kofas

Συνημ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 14
ΑΘΗΝΑΙ (136)

Α'
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ
ΔΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΘΙΜΟΝ ΠΥΡΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1968

ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

1. Ἐξεταζόμενος τόπος (χωρίον, κοινότητα)... Σκήπη.....
(παλαιότερον ὄνομα: Τετελέρ....), Ἐπαρχίας Κοζάνης,
Νομοῦ ..... Κοζάνης.....
2. Ὀνοματεπώνυμον τοῦ ἐξετάσαντος καὶ συμπληρώσαντος Εὐστάθιος Κυριαΐδης
ἐπάγγελμα Διδάσκαλος.....
Ταχυδρομικὴ διεύθυνσις Κοζάνης.....
Πόσα ἔτη διαμένει εἰς τὸν ἐξεταζόμενον τόπον... Ὁκτώ.....
3. Ἀπὸ ποῖα πρόσωπα κατεγράφησαν αἱ παρατιθέμεναι πληροφορίες :
α) ὄνομα καὶ ἐπώνυμον Κομάτοχλου Γεώργιος.....

ἡλικία... ὀρ..... γραμματικαὶ γνώσεις Ἀπόφ. Δτκ. Ξχ.
..... τόπος καταγωγῆς Πρεβεα Μ. Θ
Ἀείας, ἐξετασθὲν τὸ ἔτος 1923.

β) Κομνηνίου Δτκ. Ἀντώνιος εἶπὼν ἐς ἐκ. λαοκ.
κλ. Τραπεζοῦντος Γ. Δημοτικῶν Θ
Α'. α'. ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ 1920

- 1) Ποῖαι ἀγροτικαὶ περιοχαὶ προωρίζοντο διὰ σποράν καὶ ποῖαι διὰ
βοσκήν ποιμνίων; Ὁ κάμπος προωρίζετο διὰ
εσποράν. Τὰ λιβάδια διὰ βοσκήν......

Ὑπῆρχον αὗται χωρισταὶ ἢ ἐνηλλάσσοντο κατὰ χρονικὰ διαστήματα; Ἐπῆρχον χωριεταί.....

- 2) Εἰς ποίους ἀνήκον ὡς ἰδιοκτησίαι; α) εἰς φυσικὰ πρόσωπα, δηλ. εἰς τοὺς χωρικοὺς· β) εἰς γαιοκτήμονας ("Ἑλληνας ἢ ξένους, ὡς π.χ. Τούρκους)· γ) εἰς Κοινότητας· δ) εἰς μονὰς κλπ. ....
Εἰς τοὺς ἰδίους τοὺς χωρικοὺς......

- 3) Ὁ πατὴρ διατηρεῖ τὴν περιουσίαν του συγκεντρωμένην καὶ μετὰ τὸν γάμον τῶν τέκνων του, διανεμομένης ὑπ' αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατόν του; Ὁ πατὴρ διατηρεῖ τὴν περιουσίαν του συγκεντρωμένην μέχρι τοῦ θανάτου του.

β'. 1) Οί κάτοικοι ασχολούνται μόνον εις τὴν γεωργίαν ἢ μόνον εις τὴν κτηνοτροφίαν ; ἢ συγχρόνως εις ἀμφοτέρας, δηλ. τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν ; **Ἀσχολοῦνται. εὐχ. κρ. νικῶς. μέ. τὴν γεωργίαν. ἡ τὴν κτηνοτροφίαν.**

2) Οἱ τεχνῖται (δηλ. οἱ βιοτέχναι) ἀσχολοῦνται ἐν παρέργῳ καὶ εις τὴν γεωργίαν ; **Ναί** .....

γ'. 1) Εἰς τὰ μεγάλα κτήματα : τῶν γαιοκτημόνων (τσιφλικούχων), τῶν μοναστηρίων ποῖοι εἰργάζοντο. εἰς αὐτά ; καὶ ὑπὸ ποίους ὄρους ὡς ἄτομα ἢ μὲ ὁλόκληρον τὴν οἰκογένειάν των ; .....

Δέν ὑπῆρχον. ταιαῦτα. .....

2) Πῶς ἐκαλοῦντο οὗτοι ; (κολλῆγοι, σέμπροι, μισακάτορες, σημασκατόροι κλπ.) ..... Ποία ἦτο ἡ κοινωνικὴ των θέσις ; ...

3) Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή των ; (εἰς εἶδος ἢ εἰς χρῆμα) ; .....

4) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ ἐργάται : ἐποχικῶς, δηλ. διὰ τὴν θέρισμα, τὸ ἀλώνισμα, τὸν τρυγητὸν ἢ δι' ὅλον τὸν χρόνον ; Ἀπὸ ποῦ προήρχοντο οὗτοι : ἦσαν ἄνδρες μόνον ἢ καὶ γυναῖκες ; ποίαν ἀμοιβὴν ἐλάμβανον : ἡμερομίσθιον εἰς χρῆμα ἢ εἰς εἶδος ; .....

5) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ δοῦλοι (ὑπηρέται) ἢ δοῦλαι ; Ἐὰν ναί, ἀπὸ ποίους τόπους προήρχοντο ; **Ἐχρησιμοποιοῦντο δοῦλοι ἀπὸ τὰ ἴδια χωριά.** .....

6) α) Οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι τοῦ τόπου ποῦ ἐπῆγαιναν δι' ἀνεύρεσιν ἐργασίας ; **Μετέβαινον... κυρίως... εἰς... Ρωσίαν**
Τραπεζοῦνται... Κων. - πωλι. .....

β) Ἐπῆγαιναν ἐποχικῶς : ὡς ἐργάται ..... ἢ ὡς τεχνῖται κτίσται, γύφτοι (σιδηρουργοί), βαφεῖς (μπογιατζήδες), πραγματευτάδες (ἐμποροὶ) κλπ. ; **Ἐπῆγαιναν... ἄλλο. το. χρόν. ὡς... κτίεται... ἢ ὡς... ἐμποροὶ κυρίως**

- δ'. 1) Πῶς ἐλιπαίνοντο παλαιότερον τὰ χωράφια: με ζωϊκὴν κόπρον (βοῶν, αἰγοπροβάτων κλπ.), φυτικὴν (με καῦσιν: α) τῆς καλαμῖας μετὰ τὸν θερισμόν, β) τῶν θάμνων κλπ.) ἢ με κάλυψιν (παράχωμα) χλόης (τριφυλλιοῦ, λαθουριοῦ κλπ.) δι' ὀργώματος;....

Με ζωϊκὴν κόπρον βοοβάτων κ. βοῶν....

- 2) Πότε ἐγίνε τὸ πρῶτον χρῆσις χημικῶν λιπασμάτων εἰς τὸν τόπον σας;..... 1930

- ε'. Ἀπὸ πότε χρησιμοποιοῦνται: τὸ σιδηροῦν ἄροτρον καὶ αἱ γεωργικαὶ μηχαναὶ εἰς τὸν τόπον σας;... 1930

- 1) Σιδηροῦν ἄροτρον (τύποι αὐτοῦ, δηλ. μονόφτερο, δίφτερο κλπ.). Εἰς ποῖα κτήματα ἐχρησιμοποιεῖτο (ἢ χρησιμοποιεῖται) κάθε τύπος; Ποῖος κατεσκεύαζε τὸ ἄροτρον τοῦτο ἢ ἀπὸ ποῦ ἐγένετο ἡ προμήθεια αὐτοῦ; Μονόφτερο γὰρ εἰς τὰ κτήματα

Ἡ προμήθεια ἐγένετο ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκην

Παραθέσατε σχεδιαγράφημα (ἢ φωτογραφίαν) ἐκάστου τύπου σιδηροῦ ἄρότρου με τὰς ἀντιστοίχους ὀνομασίας τῶν μερῶν αὐτοῦ, ὡς τοῦ κατωτέρω παρατιθεμένου.

1. Χερσούλι... 4... 5νί... 7... 10...

2. πόδι... 5... 8...

3. φτερό... 6... 9...

- 2) Τρακτέρ (ἀπὸ πότε εἶναι ἐν χρήσει;)..... 1940

- 3) Μηχανὴ θερισμοῦ..... 1960

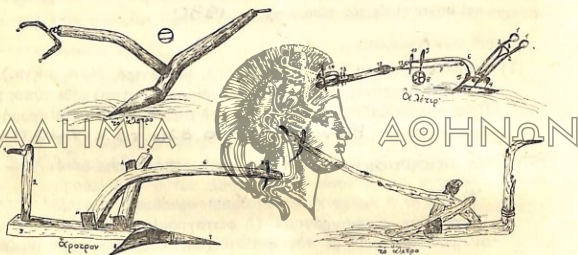
4) Μηχανή δεσίματος τῶν σταχύων (δεματιῶν). 1960.....

5) Μηχανή ἀλωνισμοῦ ..... 1953.....

στ'. 1) Τὸ ξύλινον ἄροτρον. Ποῖος κατεσκεύαζε (ἢ κατασκευάζει) τὸ παλαιὸν ξύλινον ἄροτρον .....

...οἱ ἱεῖς...οἱ χωρικοί.....

2) Ποία ἦτο ἡ μορφή τοῦ παλαιοῦ ξυλίνου ἄροτρου εἰς τὸν τόπον σας καὶ ποία εἶναι σήμερον. Ποῖαι διαφοραὶ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν) εἰς τὸ χρησιμοποιούμενον ἄροτρον εἰς τὸν τόπον σας ἀπὸ τὰ εἰκονιζόμενα ἐνταῦθα ;

3) Ἰχνογραφήσατε τὸ ξύλινον ἄροτρον⁽¹⁾ καὶ τὸν ζυγὸν ὡς ἀπαντᾶται εἰς τὸν τόπον σας καὶ παραθέσατε τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τοὺς ἀριθμοὺς ἐν χρήσει ὀνόματα τῶν διαφόρων μερῶν καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ.

1. .... 6. .... 11. ....

2. .... 7. .... 12. ....

3. .... 8. .... 13. ....

4. .... 9. .... 14. ....

5. .... 10. .... 15. ....

(1) Ἐὰν εἶναι δυνατόν ἀποστείλατε καὶ φωτογραφίαν.

(Εάν υπάρχουν διαφοραί, δύνασθε νὰ μεταβάλετε τὴν ἀνωτέρω ἀρί-
θμῳσιν).

- 4) Τὸ ὕνι. Τὸ ὕνι τοῦ ξυλίνου ἀρότρου ἦτο (ἢ εἶναι) μιᾶς μορφῆς
διὰ τὴν ἀροτρίασιν ὅλων τῶν εἰδῶν τῶν χωραφιῶν ; δηλ. τῶν
χωματερῶν (λιβάδια, κῆποι) καὶ τῶν πετρωδῶν. – Ἰχνογραφή-
σατε ἢ φωτογραφήσατε τὸ ἐν χρήσει ὕνι (ἢ τὰ ἐν χρήσει, ἐάν
εἶναι διαφόρων τύπων) καὶ σημειώσατε τὴν χρήσιν ἐκάστου.

Ἦτο. μιᾶς μορφῆς.....

.....

- 5) Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς σπάθης τοῦ ἀρότρου;.....

6) Ἦτο (ἢ εἶναι) κατασκευασμένη ἐκ ξύλου ἢ σιδήρου;.....

Ἦτο. κατασκευασμένη ἐκ ξύλου.....

.....

- 7) Ἐργαλεῖα διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ἀρότρου
(π.χ. σκεπάρνι, πριόνι, ἀρίδι, ἀρνάρι, ξυλοφάϊ κλπ.).....

σκεπάρνι, πριόνι, ἀρίδα, ξυλοφάϊ.....

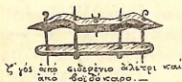
.....

8) α) Διὰ τὸν ἄροτον (ζευγάρισμα, ὄργωμα) ποῖα ζῶα ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) : βόες ἢ ἄλλο ζῶον, δηλ. ἵππος, ἡμίονος, ὄνος. ἀγέλαδες... κ. βοῶναι.....

β) Ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) διὰ τὸ ὄργωμα δύο ζῶα ἢ ἐν ; Δύο ζῶα.....

9) Διὰ τὸ ζευγάρισμα μὲ δύο ζῶα ἦτο (ἢ εἶναι) ἀναγκαῖος ὁ ζυγός ; Ὁ ζυγὸς ἦτο ἀναγκαῖος.....

Σχεδιάσατε τὴν μορφήν τοῦ παλαιότερου καὶ τοῦ σημερινοῦ ζυγοῦ (ἢ φωτογραφήσατε αὐτὸν) καὶ ὀνομάσατε τὰ διάφορα μέρη καὶ ἐξαρτήματα αὐτοῦ. (π.χ. λουριά, λοῦρα, ζευῖλες, πιζεῦλια κλπ.).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

10) Σχεδιάσατε ἰδιαίτερώς τὴν μορφήν τῶν ζευλῶν τοῦ ζυγοῦ εἰς τὸν τόπον σας.

11) Πῶς λέγεται εἰς τὸν τόπον σας ὁ κρίκος ἐκ σιδήρου, ξύλου ἢ σχοινίου, ὁ ὁποῖος τοποθετεῖται εἰς τὸν ζυγὸν (πολλαχοῦ : λοῦρα, κουλλούρι), προσδένεται δὲ εἰς αὐτὸν τὸ ἄροτρον διὰ τὸ ὄργωμα ; (Σχεδιάσατε αὐτόν).

12) Ἀπὸ πότε γίνεται τὸ ὄργωμα δι' ἐνὸς ζώου ; 1928.....

Πῶς γίνεται ἡ ζευῖσις του (τὸ ζέψιμον) εἰς τὸ ἄροτρον ;

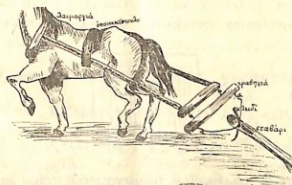

Περιγράψατε και σχεδιάσατε (ή φωτογραφήσατε) την σκευήν,
την οποίαν φέρει τὸ ἄλογον ἢ ἄλλο ζῶον διὰ νὰ προσδεθῇ
εἰς αὐτήν τὸ ἄροτρον.....

.....

.....

.....

ζ'. Ἀροτρίασις (ὄργωμα) καὶ σπορά.

α) Ποῖος ὥργωνε παλαιότερον (ἢ σήμερον); 1) ἄνδρας (ὁ ἰδιοκτήτης
τοῦ ἀγροῦ ἢ ἄλλος). 2) γυναῖκα. 3) ὑπηρετὴς. Σημειώσατε ποῖα
ἢ συνήθεια εἰς τὸν τόπον σας .....

... Πάντατε ὡργωνε ἡ ὄρχησει ὁ ἄνδρας. ....

β) 1) Περιγράψατε λεπτομερῶς, πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον τῶν βοδιῶν (ἢ
τοῦ βοδιοῦ, τοῦ ἀλόγου) εἰς τὸ ξύλινον ἄροτρον. (Παραθέσατε,
εἰ δυνατόν, καὶ φωτογραφίαν) .....

.....

.....

2) Πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον εἰς τὸ σιδηροῦν ἄροτρον.....

.....

.....

3) Πῶς κατευθύνει ὁ γεωργὸς τὰ ζευγμένα ζῶα (ἢ τὸ ζῶον) κατὰ τὸ
ὄργωμα· με σχοινί, τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα ἔχουν δεθῇ εἰς τὰ κέρατα
τῶν ζῶων ἢ ἄλλως; (Περιγραφή καὶ σχεδιάσμα ἢ φωτογραφία).

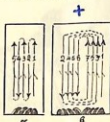
Ὁ γεωργὸς κατευθύνει τὰ ζευγμένα ζῶα με
σχοινί... ἢ... βουκέντρι... ἢ... καμυλίκι.....

- 4) Σχεδιάσατε πώς ἐγίνετο παλαιότερον (ἐπίσης πώς γίνεται σήμερον) τὸ ὄργωμα. Ὅργωνεται τὸ χωράφι με ἀνοιγομένας αὐλακας (αὐλακιές) κατ'εὐθείαν γραμμὴν, ὡς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα(α);

.....

ἢ ὀργώνεται περιφερειακῶς ὡς εἰς τὸ σχεδιάγραμμα (β) ;

.....

Σημειώσατε μετὰ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ποῖον ἐκ τῶν ὀργωμάτων τούτων (α, β) εἶναι ἐν χρήσει εἰς τὸν τόπον σας. Ἐὰν ὑπάρχῃ ἄλλος τις τρόπος ὀργώματος σχεδιάσατε καὶ περιγράψατε αὐτόν.

- 5) Ἡ σπορὰ καὶ τὸ ὄργωμα τοῦ ἀγροῦ ἐγίνετο (ἢ γίνεται ἀκόμη) εἰς λωρίδας (δηλ. σπορές ἢ σποριές, αὐλακίαι, αὐλακίαι, μεσδράδες κ.λ.π.) ;

Ἡ σπορὰ ἐγίνετο καὶ γίνεται ἀκόμη εἰς λωρίδας.....

Πῶς ἐχωρίζετο ἡ λωρίς (ἢ σποριά) ; με αὐλακίαν ;

Ἡ σποριά ἐχωρίζετο με αὐλακίαν.....

- 6) Ποῦ ὑπάρχει ἡ συνήθεια νὰ γίνεται ἡ σπορὰ τοῦ σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν μόνον με σκαπάνην, δηλ. νὰ μὴ χρησιμοποιεῖται ἄροτρον ; .. Στὸν τόπον μας ἀνὰ ὑπάρχει τίς.....

ταῖα συνήθεια.....

- 7) Ποῖοι τρόποι ἢ εἶδη ὀργώματος (ἀροτριάσεως) ἦσαν ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ σήμερον). Δηλ. ἡ διάνοιξις τῶν αὐλάκων μετὰ τὴν ὑνί: καθέτως, πλαγίως, βαθιὰ κλπ. Ὁρχώσαντες βαθιὰ ὁ.....

φο. μπορούν. πρῶτα κατὰ μῆκος καὶ ὑτέρα.....

κατὰ τὰ πλάτος δηλαδὴ καθεύτως.....

Εἰς ποῖα ὀργώματα (σποράς) γίνεται χρῆσις τῶν τρόπων τούτων ἢ ἄλλων. ?Ε.π.οι. .ετοιμαζοῦν. καθε. χωράφι. ὅταν
πρόκειται. νά. σπαρθῇ......

γ) Ἀροτριάσεις (ὀργώματα) τοῦ ἀγροῦ πρὸ τῆς σποράς :

- 1) Διὰ τὴν σποράν δημητριακῶν. Πόσα ὀργώματα ἐγίνοντο (ἢ γίνονται) καὶ πότε, δηλ. κατὰ ποίαν χρονικὴν περίοδον. Πῶς λέγονται (ὀνοματολογία) τὰ ὀργώματα αὐτά π.χ. καλλουργία, διβόλισμα, γύρισμα κλπ. ....

Διὰ τὴν σποράν τοῦ σίτου γίνονται τρία ὀργώ-

ματα. ἓνα ὅταν γίνεται ἡ συγκαμιθῇ τοῦ ἀρα-

βοσίου. κ. 2. μετὰ τὰ πρωτοβρόχια ἀμέσως.

Διὰ τὴν σποράν τοῦ ἀραβοσίτου παλὶ τρία. ἓνα μετὰ

τὸ ἀρόσ. κ. 2. τὴν ἀμειβί. τὰ πρῶτα. λέχεται

- 2) Διὰ τὸ φύτευμα κηπευτικῶν (Ἀπαιτῆσατε ὁμοίως, ὡς ἀνωτέρω)

? Ἐλλείπει ὕδατος. ἐν. σπαρχοῦν κηπευ-

τικῶν......

- 3) Ἐπὶ πόσα ἔτη δέον νὰ ἀφεθῇ σπαρτὸν τὸ χωράφι, δηλ. εἰς ἀγρανάπαυσιν, διὰ νὰ σπαρθῇ κατόπιν σιτᾶρι ἢ ἄλλο δημητριακόν....

Σπάνια ἀφήνεται 1. ἔτος. τὸ χωράφι ἀ-
καλλιέργητο.

- 4) Πόσα ὀργώματα γίνονται διὰ κάθε εἶδος καλλιέργειας (σίτου, κριθῆς, ἀραβοσίτου, ψυχανθῶν, κηπευτικῶν εἰδῶν κλπ.) καὶ κατὰ ποίαν ἐποχὴν; Γίνονται. τρία ὀργώματα. τὸ καλο-
καίρι, τὸν φθινόπωρο καὶ τὴν ἀνοιξί.

- 5) Ποῖα ἐργαλεῖα ἢ σκευὴ χρησιμοποιοῦνται: α) κατὰ τὴν σποράν. π.χ. τὸ δισάκι εἰς αὐτὸ περιέχεται ὁ σπόρος καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβανόμενος διασκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους; 1) τὸ δισάκι

2) ὁ ντενεκὲς. γὰρ νὰ ξέρη πόσο ἐνὰρο. θά..

ρίξῃ. ἐξ. καθε. στρέμμα......

β) Μὲ ποῖα γεωργικὰ ἐργαλεῖα (ἢ τυχὸν ἄλλα μέσα): 1) καθαρίζονται: τὸ ποδάρι, τὰ φτερά (παρούτια) κ.ἄ. καὶ τὸ ὑνὶ κατὰ τὴν ἀροτρίασιν (ὀργωμα, ἀλέτρισμα, κάμωμα κλπ.) ἀπὸ τὸ χῶ-

μα ἢ τὰ χόρτα, ριζίδια, τὰ ὁποῖα κολλῶνται εἰς αὐτά. Μὲ ἑλλειψοειδῆ σιδηρᾶν ράβδον, ἢ ὁποῖα ἔχει τοποθετηθῇ εἰς τὸ ἐν ἄκρον τοῦ βουκέντρου ἢ μὲ ἄλλον τρόπον ; .....

Μὲ τὸ βουκέντρι.....

2) Γίνεται μετὰ τὸ ὄργωμα ἰσοπέδωσις τοῦ χωραφιοῦ (σβάρνισμα, διβόλισμα); Γίνεται ἰσοπέδωσις τοῦ χωραφιοῦ μὲ ἐσθάρνες εἰδερένιες.....

3) Ἡ σκαφή μερῶν τοῦ ἀγροῦ ποὺ δὲν ἔχουν ὀργωθῇ (μὲ σκαλίδα, τσαπὶ κ. ἄ.); Νὰ γίνῃ εἰς τὴν θέσιν τῶν ὡς ἄνω (1-3) ἐρωτημάτων περιγραφὴ ἐκάστου ἐν χρήσει ἐργαλείου καὶ νὰ παρατεθοῦν σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίαι. (Παρατίθενται ἐνταῦθα ἐνδεικτικῶς σχεδιάσματά τινων ἐκ τούτων).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

γ) Ἐργαλεῖα διὰ σκάψιμον καὶ σκάλισμα τοῦ ἀγροῦ ἢ τοῦ κήπου· π.χ. ὁ κασμάς, ἡ τσάπα κ.ἄ. (Σημειώσατε τὸ ὄνομα, τὴν χρῆσιν

ἐκάστου καὶ παραθέσατε ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν) .....

Οἱ ἀγροῖς καλιζονται μόνον μετὰ πᾶν .....

.....

.....

- 6) Ποῖα πρόσωπα βοηθοῦν τὸν ζευγολάτην (ἢ ζευγὰν) εἰς τὸ ὄργωμα καὶ πῶς καλοῦνται οἱ βοηθοὶ οὗτοι ὥς καὶ αἱ ἐργασίαι ποὺ ἐκτελοῦν
Τὰ παιδιὰ πού θέν ἐνουθάζουν καὶ πρόκειται νὰ
μείνουν ἐπὶ αὐτῇ ὥς χειρχοί .....

- 7) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τὴν σπο-
ρὰν ὀσπρίων. Πῶς ἐγένετο ἡ σπορά καὶ ἡ καλλιέργεια ἐκάστου
εἴδους. Ἐξ ὧ θέν καλλιεργεῖνται ὀσπρία
ἐπὶ τὸν πόντον ὅπως ἐκαλλιεργεῖνται ὅπως κα-
λλιεργεῖται ὁ ἀραβότοπος (Με αὐλάκια) .....

- 8) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τροφὰς τῶν
ζώων π.χ. ρόβη, σανόν, τριφύλλι κ.ά. Ἐπὶ πάντα ὑπῆρχαν
λιβάδια καταπράσινα, ὅπου ἐθερίζαν ἀφθονὰ χάρται.
Ἐξ ὧ ἐχεδόν, θέν καλλιεργεῖνται ἰδιαιτέρως
χωράφια διὰ τροφὴν τῶν ζώων .....

- 9) Πῶς ἐγένετο πρὸ τοῦ 1920 (ἢ σήμερον) ἡ καλλιέργεια τῶν γεωμή-
λων ἐσπέρνοντο ἢ ἐφυτεύοντο εἰς αὐλάκια ἢ πρασιές (βραγιές)
καὶ ἄλλως. Ἐσπέρνοντο εἰς αὐλάκια .....

.....

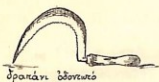
Β'. ΘΕΡΙΣΜΟΣ

α. Ἔργαλεῖα θερισμοῦ.

- 1) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον ἐθερίζοντο παλαιότερον τὰ δημητριακά.
(Παραθέσατε τὸ ὄνομα καὶ ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ)

π.χ. με τὸ δρεπάνι, τὸ μαχαίρι κλπ.) .....

Μέ. τὸ δρεπάνι. μέ. κόψη. χ. μέ. λελέκι

Ἐὰν ᾦσαν (ἢ εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει) διαφόρων εἰδῶν δρεπάνια ἢ ἄλλα μέσα θερισμοῦ, παρακαλοῦμεν νὰ τὰ περιγράψετε· ἐπίσης νὰ σχεδιάσετε τὰ ἐργαλεῖα ἢ νὰ τὰ φωτογραφήσετε. ....

Ἀλλα εἶδῶν θεριστικῶν ὄντων ἔχοντων ἄλλα εἶδη.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

- 2) Μὲ δρέπανα ἢ μὲ ποῖα ἄλλα ἐργαλεῖα (π.χ. κόσες) θερίζοντο (ἢ θερίζονται) τὰ χόρτα (π.χ. τὸ τριφύλλι κλπ.) διὰ τροφήν τῶν ζώων· (βλ. παράδειγμα εἰς τὴν κατωτέρω εἰκόνα). ....

- 3) Ἡ λεπίς (δηλ. ἡ κόψη) τοῦ δρεπανιοῦ ἢ ἄλλου θεριστικοῦ ἐργαλείου ἦτο ὁμαλὴ ἢ ὀδοντωτή; (Σχεδιάσατε αὐτήν). ....

Μέ. κόσα... ὁμαλὴ.

- 4) Πῶς ἦτο κατεσκευασμένη ἡ χειρολαβὴ του· (σχεδιάσατε ἢ φωτογραφήσατε αὐτήν). Ὁ σιδηροῦς σκελετὸς πῶς ἐλέγετο; .....

Ἡ χειρολαβὴ τοῦ κατεσκευασμένου μέ. ξύλου.

Ὁ σιδηροῦς σκελετὸς ἐλέγετο λεπίδα.

- 5) Ποῖος κατεσκευάζεν αὐτὰ τὰ θεριστικά ἐργαλεῖα (π.χ. τὰ δρεπάνια κ.ἄ.) Τὰ ἐρογμθειοντο ἀπὸ τὰς πῶλεις
.....

- 6) Ἦτο παλαιότερον (ἢ εἶναι ἀκόμη) ἐν χρήσει καὶ ὁ θερισμὸς μετὰ τὰς χεῖρας, δηλ. δι' ἐκρίζωσεως καὶ ὄχι διὰ κοπῆς τῶν δημητριακῶν ἢ ὀσπρίων (π.χ. τῆς κριθῆς, τῶν ρεβιθῶν) ἢ τροφῶν τῶν ζώων (τῆς ρόβης κλπ.) Εἶναι ἐν χρήσει ὁ θερισμὸς τῶν ἀροσίων μόνον, μετὰ τὰς χεῖρας.....

β. Θερισμὸς τῶν δημητριακῶν.

- 1) Εἰς ποῖον ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) μετὰ τὸ δρεπάνι ἢ ἄλλο κοπτερόν μέσον ὁ σῖτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ σίκαλις κλπ. ....

Εἰς ὕψος 10 ἐκατοστών ἀπὸ τοῦ ἐδάφους

- 2) Οἱ στάχυες ποῦ ἔμεναν (ἢ μένουσι) εἰς τὸ χωράφι μαζί μετὰ τὴν ρίζαν μετὰ τὸν θερισμὸν πῶς ἐλέγοντο (ἢ πῶς λέγονται). ....

Στάχυα

- 3) Ποῦ ἀκολουθοῦν τοὺς θεριστὰς ἄλλα πρόσωπα (γυναῖκες ἢ παιδιά), τὰ ὅποια παραλαμβάνουν ἀπ' αὐτοῦς τὰ δράγματα (δραχμίδες, πιάσματα, χεριές, χερόβολα) τῶν σταχυῶν καὶ τὰ τακτοποιοῦν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Μήπως οἱ ἴδιοι οἱ θερισταὶ ἀποθέτουν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ δράγματα; Οἱ ἴδιοι αἱ θεριεταὶ ἀποθέτουν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ δράγματα. Ἐνὰς δὲ 3 ὄνο εἰνάχαθα μετὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν θεριετῶν δένουν τὰ σταχυα
.....

- 4) Πῶς τοποθετοῦνται τὰ δράγματα (οἱ χεριές) ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Πολλὰ ὁμοῦ; Πόσα; Μήπως τοποθετεῖται ἕκαστον δράγμα (πιάσμα τῆς χειρὸς) χωριστά; "Ὅπου τοποθετοῦνται πολλὰ μαζί, αἱ κεφαλαὶ τῶν σταχυῶν εὐρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν ἢ διασταυρώνονται. (Περιγράψατε λεπτομερῶς) Ταυροθῶνται πολλὰ δράγματα ἑκαστὸν πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν παίνιτοτε. Ἐνὰς τοῦ ματεῦγει δράγματα μὲν δένει περλαμθεάνει 4.-5. θεριετας
.....

5) Πῶς λέγονται τὰ τοποθετούμενα μαζί δράγματα ; Πολλαχοῦ κα-
λοῦνται ἀγκαλιές. ....

λέγονται... ἀγκαλιές.

γ. Οἱ θερισταί.

1) Ποιοὶ θερίζουν : ἄνδρες καὶ γυναῖκες ; Ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν)
θερισταί, οἱ ὅποιοι ἤρχοντο ὡς ἐπαγγελματίαι δι' αὐτὸν τὸν
σκοπὸν ἀπὸ ἄλλου τόπου καὶ ποῖον ; Θερίσαν. ἄν-
δρες. γυναῖκες. καὶ τὰ μεγαλύτερα παι-
διά. Δὲν ἤρχοντο. ἀντίθετα. μετέβαινον
ἀπὸ ἑδῶ. θερισταί. εἰς. βερεσίαν. κυρίως

2) Πῶς ἡμείβοντο οὗτοι : με ἡμερομίσθιον (μεροκάματο) ἢ κατ'
ἀποκοπὴν (ξεκοπῆς). Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβὴ εἰς χρῆμα ἢ εἰς
εἶδος ; Τὸ ἡμερομίσθιον ἦτο μετὰ παροχῆς φαγητοῦ ἢ ἀνευ
φαγητοῦ ; (Παραθέσατε μετὰ τὰς πληροφορίας καὶ τὴν σχετικὴν
εἰς τὸν τόπον σας ὀνοματολογίαν).....

Ἡ ἀμοιβὴ των ἦτο εἰς χρῆμα. μετὰ
παροχῆς φαγητοῦ.

3) Οἱ ἄνδρες ἢ αἱ γυναῖκες ἔφερόν τι εἰς τὰς χεῖρας πρὸς προφύ-
λαξιν, ἰδίᾳ τῆς ἀριστερᾶς, κατὰ τὸν θερισμόν ; Ἐπίσης κατὰ
τὴν ἐναρξιν τῆς ἐργασίας τὴν πρῶτην ἡμέραν περιβάλ-
λοντό τι εἰς τὴν μέσην τοῦ σώματος διὰ νὰ μὴ αἰσθάνωνται
κόπωσιν (δηλ. νὰ μὴ πονῇ ἡ μέση των) ; .....

Οἱ θερισταί. ἀπὸ ἀριστερό. χέρι. ὅπου κρα-
τοῦσαν. τὸν. παλακαριά. χύρω. στὰν. καρ-
πὰ. ἔδεναν. ἕνα. μαυδῆ. ἢ. ἕνα. λαιρῖ.
Ἐπὶ μέση. αὐτοῦ φορεῖσαν. ζουν ἐπὶ.

- 4) Ἐδίδετο (ἢ δίδεται) προσοχή ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἢ τοῦ μηνὸς καθ' ἣν πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ὁ θερισμός ; .....

Ἰσχεθὼν..πάντοτε..λέχουν..οἱ..χωρικοί..ἀν-
τε..ἀπὸ..Δευτέρας..ἀρχίζουμε..τὰ..θέρους.

- 5) Ἐτραγουδοῦσαν (ἢ τραγουδοῦν) κατὰ τὸν θερισμὸν σχετικὰ τραγούδια ; Καταγράψατε αὐτά. ....

Ἐτραγουδοῦσαν..πολλά..εἰσὶν..παρα-
καὶ..τραγούδια.....

- 6) Ποῦ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ, προτοῦ τελειώσουν, ἀφήνουν εἰς τὸ χωράφι ἕνα μέρος αὐτοῦ ἀθήριστον. Τί κάμνουν τοὺς στάχυν ποὺ μένουν ἀθήριστοι ; (Εἰς τινὰς τόπους θερίζουν τὸ μέρος αὐτὸ σταυροειδῶς καὶ μὲ τοὺς ἀποκοπέντας στάχυν πλέκουν σταυρὸν ἢ ψάθην, τὴν ὁποίαν τοποθετοῦν εἰς τὸ εἰκονοστάσι κλπ.).

Περιγράψατε λεπτομερῶς ὅπου ὑπάρχει σχετικὸν ἢ ἄλλο τι εἶναι.

Ἐπὶ τὸν τόπον..ἀφῆσαν..μια..ψάθην
ὑπὸ..ἀπ' αὐτὴν..καθίστανται..ὅλοι..οἱ..θερι-
στες..Ὅταν..ἐπικαθεθῶν..ὅλοι..εὐχαριστοῦν
τὸν..Θεὸν..καὶ..εὐχονται..καὶ..ταῦ..χρόνια..
Ὁ..πατέρας..τάζει..ἐπὶ..παιδιά..ρῶνα..κι.
ἡ..μητέρα..καλὴ..πᾶντα.....

δ. Τὸ δέσιμον (δεμάτιασμα) τῶν σταχύων.

- 1) Πότε γίνεται τὸ δεμάτιασμα, ἤτοι τὸ δέσιμον, τῶν θερισμένων σταχύων; Ποίαν ἡμέραν ; Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμὸν ; Τὸ ἐσπέρας ἢ μήπως ἔπρεπε νὰ μένουν οἱ στάχυες εἰς τὸν ἥλιον πρὸς ξήρανσιν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; .....

Ἀμέσως..μετὰ..τὸν..θερισμόν.....

- 2) Πώς ἐγίνετο τὸ δερμάτιασμα ; Ποῖος ἔδενε τοὺς στάχους καὶ ποῖος τοὺς μετέφερε καὶ τοὺς παρέδιδεν ὡς χεριές, ἀγκαλιές ; Πῶς ἐδέοντο· μὲ κοινὰ σχοινία, μὲ σχοινία κατεσκευασμένα ἀπὸ βελουοειδῆς θάμνους, π.χ. βροῦλα, σπάρτα κλπ. Κατὰ τὸ δέσιμον τῶν δερματιῶν μήπως ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ἐργαλεῖόν τι ; Περιγράψατε λεπτομερῶς τὴν ἐργασίαν ταύτην μετὰ παραθέσεως σχετικῶν σχεδιασμάτων ἢ φωτογραφιῶν.....

Ἀπὸ κάρου ἐπιγί... ὁ πιό... χερὸς... ἔδενε... τοὺς
στάχους... μόνος... του... Χρησιμοποιοῦσε... κα-
λάμια ἀπὸ θρίζα, ποῦ ἐτοίμαζε ἀπὸ τὸ
βράδυ, καὶ τὰ κρατοῦσε πάντοτε ἐξωτῇ
καὶ ἐκεπαυμένα χιὰ νὰ μὴ ἀπαζοῦν...
Ἔῃχε κι ἓνα ξύλο ἐξ ἐκτῆς πασσαῶλου
χιὰ νὰ ἐφύγῃ καλὺντερα τὰ δερμάτια.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΛΟΗΝΩΝ

- 3) Τὰ δερμάτια μετὰ τὸ δέσιμον ἀφήνοντο εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν ἢ συνε-
κεντρώνοντο εἰς ὀρισμένον μέρος τοῦ θερισμένου ἀγροῦ ; Πόσα
δερμάτια συνεκεντρώνοντο ἐκεῖ καὶ πῶς ἐτοποθετοῦντο ; .....
Τὰ δερμάτια ἀφήνοντο εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν. Συνε-
κεντρώνοντο τὰ χωράκια τὰ ἐκάστης ἡμέρας.
Χιὰ νὰ μὴ τριβῶνται εἰς τὰ ὑψηλότερα μέρη
τοῦ χωρακιοῦ, χιὰ νὰ μὴ παθῶν ἀπὸ τίς
βροχές. Ἐκεῖ ἐτοποθετοῦντο τὸ ἓνα ἐπάνω
ἐπὶ τὸ ἄλλο ἐξ ἐκτῆς ἐταῦρου καὶ τὸ πέμπτο
πάνω ἀπ' ὅλοι. καὶ κάποια κλῖει χιὰ νὰ διώκῃ
τὰ νερά. Ἄλλοτε ἐτοποθετοῦντο 8 ἐξ ἐκτῆς
σταυροῦ καὶ ἓνα ἀπὸ πῶνω.

ε. Συγκομιδὴ τῶν γεωμήλων.

- 1) Ἀπὸ πότε ἤρχισεν ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας εἰς τὸν τόπον
σας ;

Πότε γίνεται ή σπορά ή τὸ φύτευμα αὐτῆς. Ἡ πατάτα ἦ-
ταν καὶ εἶναι ἀπὸ τῆς κύριες τροφῆς. Ἐκα-
λίσχεϊτο καὶ ἐπὶ πόντο καὶ ἐδῶ ἀπὸ τὸ 23
Ἡ σπορά γίνεται τὴν Ἰαννῆ.

- 2) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ ἐξαγωγή (βγάλισμο) τῶν γεω-
μήλων ἀπὸ τὸ χωράφι; Μὲ σκαπάνην, μὲ ἄροτρον ἢ μὲ
ἄλλον τρόπον. Περιγράψατε τὸ σχῆμα τῆς σκαπάνης, τοῦ
ἀρότρου κλπ. παραθέτοντες καὶ σχετικὸν σχέδιον αὐτῶν ἢ
φωτογραφίαν.....
Τὸ ἐξάλειμο τῆς πατάτας γίνεται μὲ ἀ-
ροτρο, ἐπὶ μεγάλα χωράφια. Ἰστὺς κήπου
αὐτῶν εἶχαν λιχες ρίζες. γίνεται μὲ σκαπάνη

στ. Συγκομιδὴ τοῦ σανοῦ.

- 1) Ἐσυνθηζέτο παλαιότερον ἡ διατροφή τῶν ζώων κατὰ τὸν
χειμῶνα μὲ ξηρὰ χόρτα (π.χ. σανόν, τριφύλλι, βίκον); Ἐάν
ναί, περιγράψατε πῶς ἐγίνετο ἡ καλλιέργειά του, ἔπειτα ἡ
κοπή, ἡ ξήρανσις καὶ ἡ φύλαξις αὐτοῦ. Ἐγὼν. Πόντο. ἔ-
χων ἀφ᾽ ὧν λιβάδια μὲ αὐτοφῶν χόρτα. Θέρι-
ζομένων μὲ κόβες. Ἡ ραίνονταν καὶ τὰ κύν-
εσσαν όλα μετὰ ράχη. Γιατί οἱ Τούρκοι
δὲν τοὺς ἀφῆκαν νὰ ἔχουν μεταφορικὰ ἰσά. Τὶς
ἀκνρῶνες. Πατάσαν. Πάρφ. Πόλη. Για νὰ μὴ
πληρώσαν πολύ φόρο (τὰ δέκαττα) Λέγεται ὅτι
δύο κοῦροι μπόρεσαν νὰ κύνειν νὰ ἐξέλκῃ μὲ χούττα χόρτο.
- 2) Πότε ἐθερίζετο ὁ σανὸς καὶ μὲ ποῖον ἐργαλεῖον (δρέπανον, κόσ-
σαν κ.ἄ.). Μὲ κόσαν.....
(Παραθέσατε καὶ σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίας).....
.....
.....
- 3) Ξήρανσις τοῦ χόρτου καὶ δέσιμον. Ποῖα ἐργαλεῖα ἐχρησιμο-
ποιοῦντο; (Παραθέσατε μετὰ τῆς περιγραφῆς καὶ τὴν σχετι-
κὴν τοπικὴν λαϊκὴν ὀνοματολογίαν, ὡς καὶ σχεδιάσματα καὶ

.....

...λ. ἐν ἐνὶ κλῶ
...ἐνὶ κλῶ π
...χωρος οὗτου το
...ως τοίτους λέ
...κλπ. Πῶς γίνετα
...ριστέμους τρόπο
...ωρεϊσθένος
...κ. κλῶ π. β

- θεωματούχου, κλπ. Πώς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς σωρὸν ;
Υπάρχει καθωρισμένος τρόπος τοποθέτησός ; . . . . .

- 5) Τὸ ἀλώνι ἀνήκει εἰς μίαν μόνον οἰκογένειαν ἢ εἰς περισσοτέρας ;
ἐὰν τοῦτο ἀνήκη εἰς πολλὰς οἰκογενείας, πῶς γίνεται ἡ χρῆ-
σις του, δηλ. με ποίαν σειρὰν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; .....

Τὸ ἀλώνι ἀνήκει εἰς μίαν μόνον οἰκογένειαν.

- 6) Ἀπὸ πότε ἄρχεται τὸ ἀλώνισμα καὶ πότε λήγει ; .....

Απὸ 1 - 15 Ἀυχούστου.

- 7) Εἶδη ἀλωνιῶν (ἀναλόγως τῆς κατασκευῆς των)· π.χ. χωματά-
λωνο (μὲ δάπεδον ἐκ χώματος)· πετράλωνο (μὲ δάπεδον
ἐστρωμένον μὲ πλάκες).

(Περιγράψατε τὴν κατασκευὴν ἐκάστου καὶ παραθέσατε σχε-
διάσμα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ) .....

*Τὸ ἀλώνι κατασκευάζεται ἐκ πλαστικῆς με κόκκινον
χώμα ὅσον ἀνακοίτευαν καὶ ἀχύρῳ.
(χωματάλωνο)*

- 8) Πῶς ἐπισκευάζεται τὸ ἀλώνι ἐκαστὸν ἔτος πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ
ἀλωνισμού· (π.χ. τοῦ χωματάλωνου· καθαρισμός αὐτοῦ καὶ
ἐπάλειψις τοῦ δαπέδου καὶ τοῦ γύρω τοιχώματος, ὅπου ὑπάρ-
χει, μὲ πηλὸν ἐκ χώματος ἢ συνήθως διὰ μείγματος κόπρου βοῶν
καὶ ἀχύρων).

*Ἐκκινετο ἐν ἀλείψις τῶν δαπέδων
μὲ πηλὸ ὡς ἄνω. Στὸ τέλος κιλινδρίζαν
τὸ ἀλώνι γιὰ νὰ ρατῇ ἡ κεφαλὴ.*

- 9) Ἡ ὥς ἄνω προετοιμασία τοῦ ἀλωνιοῦ καὶ ἡ ἐνάρξις τοῦ ἀλωνι-
σμοῦ γίνεται ὠρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν ; .....

*Προτὺν ἀρχίσθη ἡ μετοκτορὶς τῶν δεματιῶν ἐπὶ τῆς
νύκτος ἐτοιμασθῇ τὸ ἀλώνι. Προτιμῶμεν τις ἑρπε-
τός. μέρες.*

- 10) Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς τὸ ἀλώνι τῶν δεματιῶν, ὅπου
ὑπάρχει ἀλωνόστυλος, ὡς καὶ τὸ ἀπλωμα τῶν σταχύων πρὸς ἀλω-

νισμόν ; Περιγράψατε τὸν τρόπον τοῦτον ἢ οἰονδήποτε ἄλλον.

Τὰ ἄγομα ὄλα λύνουν τὰ δερμάτια, παίρνουν ἀπὸ μίαν κορυφὴν σταχὺα καὶ τὰ ἐκορπίζουν ἐπ' ἄλωνα. Ἐὰ καὶ ἄλωνα ἐκορπίζουν 150 δερμάτια.

11) Πῶς γίνεται τὸ ἀλώνισμα τῶν σταχύων διὰ τῆς χρησιμοποιοῦσας ζῶων (βοῶν, ἵππων κλπ.).

α) Ἀλώνισμα πρὸς ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων διὰ τῆς καταπατήσεως αὐτῶν ὑπὸ περιφερομένων ζῶων (βοῶν, ἵππων κλπ.).

Πολλαχοῦ τοποθετεῖται πρὸς τοῦτο καθέτως εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀλωνα ἑλκυστὸς στῆλος, ὕψους δυο μέτρων (καλούμενος στηχερός, στρούλουρας, δοικάνη, βουκάνη κ.ά.), ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐξαρτῶνται σχοινία, ὡς εἰς τὸ ἀνωτέρω σχεδιαγράφημα, διὰ νὰ συγκατοῦνται ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον τῶν τῶν ζῶα, ὥστε νὰ περιφέρωνται κυκλικῶς, «νὰ ἔρχωνται γῦρες», καὶ αὐτῶ νὰ κόβουν τὰ σταχὺα.....

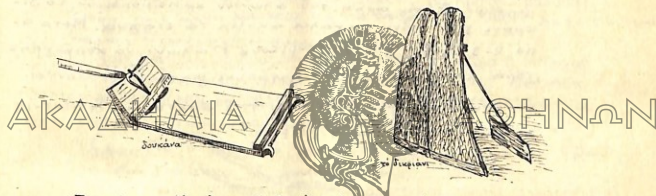
Στὸν Πόντο ἀλώνιζαν μ' ἀγέλαδες ἢ εὐδία.

Ἐὖ αὐλῶνιζαν μ' ἀλαχο ἢ μουλαῖρια. Ὅταν ἡ θέλων νὰ ἔχων μυλακό ἔχυρο (μαλαμα) τοποθετοῦσαν ἐπὶ τῆς μέσῃ καθέτως ἐπὶ τὸν ἄλωνα, καὶ περιφέρονταν κυκλικῶς τὰ σταχὺα.

β) Πῶς ζεύονται οἱ βόες, τὰ ἄλογα κλπ. διὰ τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ ἀλώνισμοῦ. Πῶς συνδέεται τὸ σχοινὶ ἀπὸ τὸν κάθετον ἀλωνόστυλον μὲ τὰ ζῶα; (Εἰς τινὰς τόπους δένεται τὸ σχοινὶ εἰς θηλειάς, αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὸν λαιμόν τῶν ζῶων. Εἰς ἄλλους τόπους εἰς τὸ ἀλώνισμα διὰ τοῦ τρόπου τούτου δὲν ὑπάρχει στῆλος εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀλωνιοῦ. Τὰ ἀλώνιζοντα ζῶα περιφέρονται συνδεδεμένα εἰς σειρὰν διὰ σχοινίου, τὸ ὁποῖον σχηματίζει θηλειὰς περὶ τὸν λαιμόν ἐκάστου ζῶου. Περιγράψατε ὅπου ὑπῆρχεν (ἢ διατηρεῖται ἀκόμη) ἀλώνισμός κατὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον, παραθέτον-

τες καὶ σχετικὰς φωτογραφίας ἢ ἰχνογραφήματα).....
 Κατὰ τὴν περιφορὰν τῶν ζώων γύρω ἐπὶ ἀ-
 γῶνι τὸ ἐλαστικὸν τυλίχονταν γύρω ἐπὶ ἀγωνό-
 στυλο. Ὅταν κόντευε νὰ τυλιχθῇ ὅλο γύριζαν
 τὰ ζῶα ἀντίθετον.

- γ) Ποῦ ἀντὶ τοῦ ἄλωνισμοῦ διὰ τῶν ποδῶν χρησιμοποιεῖται καὶ μη-
 χανικὸν ἄλωνιστικὸν μέσον· π. χ. χονδρὴ ἐπιμήκης σανὶ εἰς
 ἓν τεμάχιον ἢ δύο, προσαρμοζόμενα. Αὕτη ὠπλισμένη εἰς τὴν κάτω
 ἐπιφάνειαν διὰ κοπτερῶν μεταλλίνων ἐλασμάτων ἢ ἀποσχίδων
 σκληροῦ λίθου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ζυγοῦ ἐξευγμένων ζώων, σύρεται
 δ' οὕτω κυκλικῶς ἐντὸς τοῦ ἀλωνίου ἐπὶ τῶν ἐστρωμένων σταχύων
 διὰ τὸν ἄλωνισμόν των.

Σημειώσατε, ἂν ἀπαντᾷ εἰς τὸν τόπον σας τὸ ἄλωνιστικὸν τοῦτο
 μηχανήμα ἢ ἄλλο τι, τὸ ὄνομα αὐτοῦ (π. χ. δουκάννα, δικριάνι,
 βωλόσυρος), περὶ τῆς κατασκευῆς του, τὸ σχῆμα καὶ τὰς συνήθεις
 διαστάσεις. Ἀπὸ ποῦ τὸ ἐπρωμηθεύοντο παλαιότερον καὶ σήμε-
 ρον. Ἐπίσης πῶς γίνεται ἡ χρῆσις του καὶ διὰ ποῖα δημητρι-
 ακά. Ἠλωνίζοντο (ἢ ἄλωνίζονται) ὅλα τὰ δημητριακὰ μὲ ἄλωνι-
 στικὸν μηχανήμα; Μήπως π.χ. ἡ κριθὴ καὶ τὰ ὄσπρια (κουκκία,
 ρεβίθια κ.ά.) ἠλωνίζοντο διὰ τῶν ποδῶν ζώων ζευγνυομένων καὶ
 περιφερομένων ἐπὶ τῶν σταχύων τούτων; Στὰν Πόντο χρη-
 σιμοποιοῦσαν καὶ δουκάννα ποὺ κατακενέαζαν οἱ ἴδιοι.
 Κατ' αὐτὴν τὴν δουκάνναν καρφῶναν ἐκληρὲς κοττερὲς
 πέτρες, ἐλαττάκτας κ.τ.λ. π.χ. ἀλ. π.χ. ἀλ. π.χ. ἀλ. π.χ. ἀλ.
 ἔσω πού ἦσαν, καί τω ἀπὸ τῆς δουκάννας καρφῶναν
 ἐρίχωνικες εἰδερένιες θάμνες.
 Τὰ κουκκία καὶ τὰ ρεβίθια ἠλωνίζαν μετὰ πό-
 δια τῶν ζώων διὰ τῆς περιφορᾶς των γύρω ἐπὶ
 σταχύων.

- δ) Ἀπὸ ποίαν ὥραν τῆς ἡμέρας ἀρχίζει ὁ ἀλωνισμός, κατὰ ποίαν δὲ διακόπτεται διὰ τὰ ἐπαναληφθῆ τὴν ἐπομένην. ;.....

Μόλις τελειώνει τὸ ἀτρώσιμον τὸ ἀλωνιστοῦ. (κατὰ γεω-
εις) ἔρχισε τὸ ἀλώνισμα, πρὸς τὸν ἀκόμα θυγὸν ὁ ἥλιος.
Πρὸς τὸν δεῦτερον ὁ ἥλιος τὸ ἀλώνι ἐλθὼν, κοῦνται

- 12) Ποία ἄλλα ἀλωνιστικά ἐργαλεῖα εἶναι ἐν χρήσει; (Εἰς τινὰς τόπους χρησιμοποιεῖται ἐπίμηκες ξύλον, τὸ ὅποιον, καλούμενον διχάλι, δικοῦλι, δουκράνι κλπ., ἔχει τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν ὑπὸ τὴν κατωτέρω μορφήν): Στὴν ἀρχὴ τοῦ ἀλωνιστοῦ χρησιμοποιοῦν τὸ δι-
κράνι διὰ τὸ εἶναι μετὰ ἀκόμη τὰ βλάχια. Μετὰ α-
πὸ 2-3 ὥρες γὰρ τὸ διχάλι τὸ ἀλώνι νὰ κοπῇ χρη-
στέον χρησιμοποιοῦν τὸ πηρόνι διὰ τὸ εἶναι κοντὰ

τὰ βλάχια τὰς ἀπὸ 4-5 ἀγκύλας. Τελειωτὴν
χρησιμοποιοῦν τὸ γυνόρι.

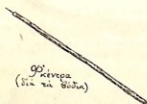
- 13) Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀλωνισμοῦ ὁ γεωργὸς μὲ τὸ διχάλι ἢ τὸ δικάνι, ἐρχόμενος γύρω εἰς τὸ ἀλώνι, ρίπτει ἐντὸς τοῦ κύκλου τὸν ὅποιον διαγράφουν τὰ ζῶα ἢ τὸ ἀλωνιστικὸν μηχανήμα τοὺς ἀκό-
πους στάχους ;. Τὸ ἀλώνι γὰρ νὰ κοπῇ χρηστέον. Χυρί-
ζεται συχνά μιὰ φορὰ πρὸς τὰ ἔξω καὶ μιὰ φορὰ
πρὸς τὰ μέσα. Παντοτε κυκλικὰ, καὶ πρῶτον μὲ
τὸ δικάνι. ὕστερον. μὲ τὸ πηρόνι. καὶ. ΤΕΛΕΥ-
ΤΑΙΑ μὲ τὸ γυνόρι.

- 14) Ἦτο ἐν χρήσει εἰδικὴ ἀλωνόβεργα διὰ τὴν ὀδήγησιν καὶ τὸ κτύ-
πημα τῶν ζώων ; (Ἐν Κρήτῃ λέγεται αὕτη βουκέντρι· ἀλλαχοῦ
φ' κέντρα). Πόσον μῆκος εἶχε καὶ ποία ἡ κατασκευὴ τῆς ; (Σχε-
διάσατε τὴν ράβδον αὐτήν). (Βλέπε κατωτέρω εἰκόνα).
Ἦτο ἐν χρήσει εἰδικὴ ἀλωνόβεργα διὰ τὴν ὀδή-
γησιν καὶ τὸ κτύπημα τῶν ζώων. Πρὸς τὰ βλάχια
λέγεται βουκέντρα γὰρ τὰ ἀλῶνα καμνίκα

- 15) Πώς λέγεται ἡ ἐργασία τοῦ ἀλωνίσματος ἐνὸς ἀπλώματος, δηλ. ἐνὸς στρώματος σταχύων ἐντὸς τοῦ ἀλωνιοῦ. (Ἐν Κρήτῃ καλεῖται δούλα). Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σίτου, κριθῆς, βρώμης κλπ. ἤλωνίζοντο καθ' ἡμέραν .....

Ἡ ἐργασία τοῦ ἀπλώματος τῶν σταχύων λέγεται .....
κατάστρωσις. Καὶ ἐκεῖ ἄλωνιζονταν μία στρώσις .....

- 16) Πώς λέγονται οἱ ἀλωνισθέντες στάχυες, προτοῦ λιχνισθοῦν διὰ τὰ ἀποχωρισθῶν τὰ ἄχυρα ἀπὸ τὸν καρπὸν ; (ἐν Κρήτῃ : μάλαμα)

Ὅταν τὰ στάχυα λιώνουν μετὰ τὰ πόδια τῶν ζώων λέγονται μάλαμα. Ὅταν μετὰ τὸ δακτύλιον ἀχύνονται .....

- 17) Ποῖοι ἀλωνίζουσι : ὁ ἴδιος ὁ γεωργὸς μετὰ ἰδικὰ τοῦ ζῶα ἢ ὑπάρχον (ἢ ὑπάρχον ἀκόμη) εἰδικοί ἀλωνισταὶ (ἐν Αἰτωλίᾳ : βαλμάδες, δηλ. κοπάνηδες, καλούμενοι ἀλωνισταὶ καὶ ἀγωνιάτες), οἱ ὅποιοι εἶχον βοδία ἢ ἄλλα καὶ ἀνέλαμβανον τὸν ἀλωνισμόν .....

Ἀλωνίζει ὁ ἴδιος ὁ γεωργὸς μετὰ τὰ δίκαια τοῦ ζῶα βοδία, ἄλλοτε ἄλλοτε .....

- 18) Πλὴν τοῦ μέσου τούτου μετὰ ζῶα καὶ μετὰ ἀλωνιστικὸν ἐργαλεῖον ὑπάρχον παλαιότερον εἰς χρῆσιν ἄλλα μέσα χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχους· π.χ. τὸ κοπάνισμα αὐτῶν μετὰ χονδρὸν ξύλον (τὸν κόπανον) ἢ μετὰ ἄλλον τρόπον ; (βλ. κατωτέρω ἐν σελ. 26 εἰκόνα).

Ὁ κόπανος .....

- 19) Ὁ κόπανος οὗτος πῶς ἐλέγετο· ἐκ ποίου ξύλου κατασκευάζετο· πόσον μῆκος καὶ πᾶχος εἶχε καὶ ποῖον τὸ σχῆμά του ; .....

- 20) Τὸ κοπάνισμα τῶν σταχύων ἐγένετο εἰς τὸ ἀλώνι ἢ εἰς τὴν αὐλὴν;
Διὰ ποῖα δημητριακὰ ἐγένετο (ἢ γίνεται) χρῆσις τοῦ κοπάνου;
(π.χ. φακῆς, ρεβιθῶν κλπ.).....

κόπανος στρογγυλός

ξύλο καμπυλωτό διὰ τὸ κοπάνημα
μικροῦ ἀνὰ δὲμητριακῶν...

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

‘Υπὸ πόσων καὶ ποίων προσώπων ἐγένετο· μόνον ὑπὸ τῶν μελῶν
τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ συγγενῶν ; Ἀνελάμβανον τὸ ἔργον τοῦτο
ἄλλα πρόσωπα ἐπ’ ἀμοιβῇ ; Πῶς ἐκαλοῦντο τὰ πρόσωπα αὐτά ;
Πῶς ἐγένετο τὸ κοπάνισμα τοῦτο διὰ τὰ δημητριακὰ μεγάλων
παραγωγῶν ; .....

- 21) Ποῦ ἐτοποθετοῦντο (ἐξηπλοῦντο) οἱ στάχυες διὰ τὸ κοπάνισμα.
Ἐγένετο τοῦτο ἀπ’ εὐθείας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ ἐπὶ ξύλου ; Πόσαι
στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σταχύων ἐκοπανίζοντο τὴν ἡμέραν ;
Τὸ κοπάνισμα ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ καρποῦ ἢ

καὶ εἰς τὴν ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων ; (Περιγράψατε λεπτομερῶς τὸν τρόπον τοῦτον χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοῦς στάχους, παραθέτοντες σχεδιαγραφήματα ἢ φωτογραφίας) .....

- 22) Κατὰ τὸ ἀλώνισμα διὰ τῶν ζώων, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ κοπάνου, ἐτραγουδοῦντο τραγούδια ; Ἐὰν ναί, ποῖα ;

Κατὰ τὸ κοπάνισμα μήπως ἔλεγοντο ἐδικὰ δίστιχα ἢ φράσεις διὰ τὸν συντονισμόν τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας ; .....

Κατὰ τὸ ἀλώνισμα ἐτραγουδοῦντο ἐκετικά τραγούδια

- 23) Πότε τὸ πρῶτον ἔγινε χρῆσις ἀλωνιατικῆς μηχανῆς εἰς τὸν τόπον σας. Ποῖος τὴν ἐπρομηθεύθη (πρόσωπον, συνεταιρισμός κλπ.). (Περιγράψατε τὸν τρόπον λειτουργίας αὐτῆς) .....

*1933. Τὴν ἐπρε-
μυθεύθη πρῶτον ἐναιτέρειος*

β'. Λίχνισμα

- 1) Πῶς λέγονται οἱ ἀλωνισμένοι στάχυες, ἐτομασμένοι διὰ τὸ λίχνισμα (ἐν Αἰτωλίᾳ : λειῶμα, ἐν Κρήτῃ : μάλαμα). Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται τὸ λειῶμα διὰ τὸ λίχνισμα ; πῶς λέγεται τοῦτο (εἰς Κρήτην : θρινάκι, εἰς Αἰτωλίαν καὶ Πελοπόννησον : δικριάνι, ἀλλαχοῦ : δικιργιάνι) καὶ ποῖον τὸ σχῆμα αὐτοῦ. ....

Οἱ ἀλωνισμένοι στάχυες λέγονται ἀχυρα ἢ μάλαμα.

*Τὰ ἀχυρα μαζεύονται μὲ τὸ πηροῦνι τὸ θτυαρι
καὶ τὴν τερενύτρου*

Ὁ σχηματιζόμενος σωρὸς ἔχει σχῆμα στρογγύλον ἢ ἐπίμηκες ;
Προτοῦ ἀρχίσῃ τὸ λίχνισμα (ἀνέμισμα) πρὸς ἀποχωρισμὸν τοῦ ἀχύρου

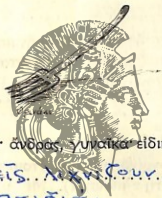
ἀπὸ τὸν καρπὸν, καρφώνεται τι ἐπάνω εἰς τὸν σωρόν ; Μήπως μαχαίρι, τὸ θρινάκι ἢ ἄλλο τι ; Τί λέγεται κατὰ τὴν πράξιν ταύτην καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν γίνεται τὸ ἔθιμον τοῦτο.....

Ὁ ἐκπαιζόμενος εὐρὺς ἔχει ἐκτῆμα ἐπίμηκες.

- 2) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον γίνεται τὸ ἀνέμισμα ; (Πῶς λέγεται τοῦτο : φτυάρι, θρινάκι ; Ἰχνογραφῆσατε τοῦτο.....

Ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τὸ ἀνέμισμα γίνεται μετὰ τὸ πληροῦν
καὶ ἀρχότερα μετὰ τὸ ξύλινο φτυάρι.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Ποῖος λιχνᾶ (ἀνεμίζει)· ἄνδρας, γυναῖκα· εἰδικὸς λιχνιστὴς ἐπ' ἀμοιβῇ ;

Κνηρίως οἱ χονεῖς λιχνίζουσιν, ἀλλὰ καὶ τὰ
μεγαλύτερα πτερίδες.

- 4) Πῶς λέγονται τὰ χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων, τὰ ὅποια μετὰ τὸ λίχνισμα παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ· (εἰς τινὰς τόπους καλοῦνται : κόντυλοι, κόμπια). Πῶς ἀποχωρίζεται ὁ καρπὸς ἀπὸ τοὺς κοντύλους ἢ τὰ κόμπια ; Ποῦ συνηθίζεται νὰ γίνεται δεύτερον ἀλώνισμα διὰ τῶν ποδῶν τῶν ζώων, ὥστε νὰ ἀποφλοιωθῇ ὁ σῖτος κλπ ;

Ὅσα παραμένουν μετὰ τὸ λίχνισμα λέγονται
κόντυλια.

Δεύτερο ἀλώνισμα δὲν ἐννηθίζεται!

- 5) Πῶς γίνεται ἡ ζευξίς τῶν ζώων διὰ τὸ δεύτερον, ὡς ἀνωτέρω, ἀλώνισμα ; Ποῦ ἀπαντᾷται τὸ ἀλώνισμα τοῦτο· πῶς λέγεται ; (Ἐν

Κρήτη: ξεβαβούλισμα καὶ καρπολώνεμα)· διὰ ποῖα δημητριακὰ συν-
 τηθίζεται τοῦτο .....

.....
 .....
 .....

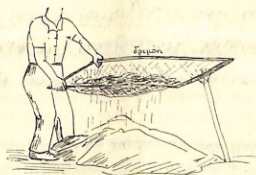
- 6) Ἀφοῦ διὰ τοῦ λιχνίσματος (ἀνεμίσματος) ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα,
 πῶς γίνεται ἡ διαλογή τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμέναντα
 χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων (τοὺς κοντύλους, κόμπια κ.ἄ.) ; .....

Μετὰ τὸ ἀλωνακόσκινον. Μεγάλαι κόσκινα. Με-
 τρῖνες ὅσο νὰ χωρῶν οἱ ἐπόροι τοῦ εἴτους. Ἐνθα
 κόσκινίζει κι ἕως διαρκῶς ρίχνει μετὰ τοῦτε-
 κε. ....

Γίνεται τοῦτο κατὰ τὸ ἀνέμισμα, ἀπομακρυνομένων τῶν ξένων αὐτῶν
 ὑλῶν ὑπὸ γυναικὸς διὰ σαρώθρου· ἢ δι' ἄλλαν μέσων, ὡς π.χ. κοσκι-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

νων μετὰ ὅπας διαφόρων μεγεθῶν· π.χ. μετὰ τὸ κόσκινον τὸ καλούμενον
 κατὰ τόπους: βολίστρης, δερμόνι, δορμόνι, δριμόνι, ρεμόνι κλπ.

(Περιγράψατε λεπτομερῶς τοὺς ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ καὶ σήμερον) τρόπους χωρισμοῦ τῶν κόκκων τῶν δημητριακῶν ἀπὸ τὰ ἄχυρα καὶ τὰς ἄλλας ὕλας. Ἰχνογραφήσατε δὲ ἢ παραθέσατε φωτογραφίας τῶν ἐν χρήσει ἐργαλείων καὶ σκευῶν) .....

Τοποθετεῖται ὄρθιο ἓνα ηηρούνη; Ἀπὸ τὸ μεσαῖο τοῦ δακτύλου κρέματα τὸ ἀλυνόαιόσκινον μὲ ἓνα κρικοῦ φέρεται. Ἀπὸ τὴν ἀπέναντι ἀκριβῶς δεῖτε-
χέτσι ὄρθιος ὁ γεωργὸς καὶ κρατῶντας τὸ κο-
σκινὸν κοσκινίζει.

- 7) Ὅταν ἐτοιμασθῇ, ὡς ἀνωτέρω, ὁ καρπὸς σχηματίζεται εἰς σωρόν; Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται; Χαράσσεται ἐπὶ τοῦ σωροῦ σταυρὸς; Πῶς χαράσσεται καὶ ποία ἡ μορφή του. Μήπως ἐμπηγνύεται κατόπιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σωροῦ τὸ ἐργαλεῖον τοῦ λιχνίσματος (θρινάκι, φτυάρι), ἐπακολουθεῖ δὲ καὶ προσκύνησις καὶ ἀσπασμὸς τοῦ σωροῦ ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ; .....

Ὁ καρπὸς σωρεύεται μετὰ φτυάρι! .....

Τελειωνομένης ὑψωνν τὰς δ' ἄλλων καὶ τὰς
χεῖρας τῶν καὶ εὐχαριστῶν τὸν Θεόν.

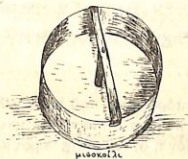
- 8) Ἀλλὰ ἔθιμα προτοῦ νὰ μεταφερθῇ ὁ καρπὸς (σίτος, κριθή κλπ.) εἰς τὴν ἀποθήκην. ....

Καθαρίζεται καὶ ἀπολυκαίνεται καλὴ τὴ ἀπο-
θήκη. Ὁ καρπὸς μετράται μὲ ντενεκέδες καὶ
τοποθετεῖται ἐν ἐσάκκοις καὶ μεταφέρεται!

- γ'.1) Ποῖαι ὀφείλαι πρὸς τρίτους ἔπρεπε νὰ καταβληθοῦν εἰς εἶδος ἀμέσως εἰς τὸ ἀλώνι; π.χ. ἡ δεκάτη, κοινῶς δεκάτισμα. Ποία ἦτο ἡ συνήθεια. Ἦρχετο ὁ δεκατιστὴς εἰς τὸ ἀλώνι; Μὲ ποῖον μέτρον (δοχεῖον) ἐγίνετο ἡ μέτρησις τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς κλπ., διὰ τὴν εἴπραξιν ὑπὸ τοῦ δεκατιστοῦ τοῦ «δεκάτου». (Σημειώσατε τὸ ὄνομα τοῦ μετρητοῦ, τὴν

χωρητικότητα του εις ὀκάδας, εις κοιλὰ κλπ., παραθέσατε δὲ καὶ ἰχνο-
γράφημα αὐτοῦ· βλ. κατωτέρω σχετικὰς εἰκόνας). Στὸν Πόντο οἱ χωρικοὶ
κατέβαλαν εἰς εἶδος ἐπὶ ἁλὶν τὸ δεκάτο τῆς παρειαυγῆς.
Ἡμετέρε ἑπιτροπὴ ἐκ τῶν κῶν καὶ Ἑλλήνων. Διὰ τὴν εἰσπρασίαν
τοῦ δεκάτου ἐχρηστέμοποιον τὸ τοιχοῖρι, πρὸ χωρεῖν 10 ὀ-
κάδας. Ὁμοίως ἀφαιρῶς μετὸν σικονίζομενον κούτλο

2) Ποῖα ἄλλα βάρη κατεβάλλοντο εἰς εἶδος εἰς τὸ ἁλόνι ;

- α) τὸ παπαδιάτικο,
- β) τὸ ἀγροφυλακιάτικο,
- γ) τὸ γυφτιάτικο,
- δ) τὸ ἁλωνιάτικο κλπ.

Σημειώσατε τὰ ἐν χρήσει παλαιότερον μέτρα τῶν δημητριακῶν (ὄνομα, χωρητικότης, σχῆμα, καὶ παραθέσατε ἰχνογραφήματα ἢ φωτογραφίας αὐτῶν) .....

Τὸ παπαδιάτικο καὶ τὸ ἀγροφυλακιάτικο κατεβαί-
λετο εἰς εἰδικὴν ἑπιτροπὴν ἐξ Ἑλλήνων χωρικῶν
διερχομένων ἀρχότερα ἐξ ἐκείτης αἰτίας...

3) Ποῦ ἀπεθηκεύετο κατόπιν ἡ παραγωγή (ὁ καρπὸς) ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ ἐντὸς τῆς οἰκίας (εἰς ποῖα δοχεῖα) ἢ εἰς ἀγρούς ἐντὸς εἰδικῶν λάκκων ; (Σημειώσατε λεπτομερῶς εἰς ἐκάστην περίπτωσιν τὰς σχετικὰς συνηθείας) .....

Ἡ παραγωγή ἀποθηκεύετο κατόπιν εἰς τὰς οἰ-
κίας εἰς τὰ ἀμφορία. Κάθε εἶδος εἰς ἄλλο καὶ τι.

4) Τὸ ἄχυρον ποῦ ἀπεθηκεύετο. Εἰς ἀποθήκην (ἄχυρῶνα) ἐντὸς τοῦ χωρίου ἢ εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ παρὰ τὸ ἁλόνι. Πῶς ἐγίνετο ἡ ἀποθή-

κευσις εἰς τὴν ὑπαιθρον ; Στὸν Πόντο ἐπειδὴ εἶχαν ἀφθεῖνα
χόρται, τὰ ἀχυρὰ τὰ ἐκαίχον. Ἐπὼ τὰ ἀχυρὰ τὰ με-
ταφέρουν εἰς ἀχυρῶνες.

- 5) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ διαλογή τοῦ σπόρου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ
θερισμοῦ ἀπὸ τοὺς καλυτέρους στάχους ἢ μετὰ τὸ ἀλώνισμα ; ...

Ἡ διαλογή τοῦ σπόρου ἐγίνετο κατὰ τὴν
διάρκειαν τοῦ θερισμοῦ. Ἐγίνετο δὲ χωριστὸ
ἔργον πάντοτε.

- 6) Μήπως ὅπου γίνεται ἡ διαλογή τοῦ σπόρου πρὸ τοῦ θερισμοῦ κατα-
σκευάζεται τότε ἢ μετὰ τὸν θερισμὸν πλέγμα (πλεκτή) ἐκ σταχυῶν,
τὸ ὁποῖον ἀναρτᾶται εἰς τὸ εἰκονοστάσιον ἢ ὀπισθεν τῆς θύρας κλπ ; ...

οὐκ.

Πῶς λέγεται ἡ πλεκτή αὕτη ; Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς τοῦ φυλάσσεται.
πρὸς ποῖον σκοπὸν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; Τῶν ὀφθ.

Δ'. ΕΤΗΣΙΑΙ ΠΥΡΑΙ

- α'. 1) Κατὰ ποίας ἡμέρας τοῦ ἔτους λαμβάνει χώραν κατ' ἔθιμον εἰς τὸν
τόπον σας ἀναμμα φωτιᾶς εἰς τὸ ὑπαιθρον. (Π.χ. παραμονὴ Χριστου-
γέννων, ἑσπέρas 23 Ἰουνίου (Κληδόνου), Ἀποκριές, πρώτη Μαρ-
τίου, Πάσχα (κάψιμο τοῦ Ἰούδα), ἑσπέρas τῆς 31 Αὐγούστου κλπ.)

Δεν ἐννιθίζεται εἰς τὸν τόπον μας.

Εἰς ποίας ἡμέρας, ποῖαν ὥραν καὶ εἰς ποῖον μέρος ;

2) Πώς λέγεται ή φωτιά αυτή ; (π.χ. φανός, άφανός κλπ.).....

β'. 1) Ποιοι ανάπτουν την πυράν' παιδιά, ήλικιωμένοι, ποιος άλλος ;...

2) Ποιος ή ποιοι συλλέγουν τὰ ξύλα, θάμνους κλπ. διά την πυράν.
Τὰ κλέπτουν ; "Αν ναι, από ποιον μέρος ; .....

3) Πώς γίνεται ή συγκέντρωσίς των. (Περιγράψατε λεπτομερώς)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΔΟΗΝΩΝ

γ'. Ποίαι αί συνήθειαι εις κάθε τόπον διά κάθε πυράν ;

1) Προσευχάι, διάφοροι έπικλήσεις, έορκία, ᾠσματα, κρότοι, θόρυβος.
Καταγράψατε τὰ σχετικά κείμενα .....

2) Πηδήματα, χοροί γύρω από την πυράν. (Περιγραφή λεπτομερής)

- 3) Τί καίονται εἰς τὰς πυρὰς αὐτάς· (κάψιμον τροχοῦ ἀμάξης, λουλουδιῶν τοῦ Μάρτη, τοῦ στεφάνου τῆς Πρωτομαγιάς κλπ.) ....

.....
.....
.....
.....

- 4) Καίονται (ἢ ἐκαίοντο) ὁμοιώματα· π.χ. κατὰ τὸ Πάσχα ὁμοίωμα τοῦ Ἰούδα· (περιγράψατε λεπτομερῶς) .....

.....
.....
.....

- 5) Παραθέσατε λεπτομερῆ περιγραφὴν τοῦ ἐθίμου εἰς τὸν τόπον σας

.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

.....
.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΓΚΛΗΡΕΤΙΚΗ ΠΡΟΪΟ. ΚΟΖΑΦΟΥ
ΠΕΙΘΗ ΑΝΗΘΥ. ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΣΧΗΤΩ

Ἐν Σκῆτῃ τῇ 28.1.1970

Πρὸς

Τὸ Κέντρον Ἐρεῦνης τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφίας
Εἰς Ἀθήνας

Ἐχομέν τὴν τιμὴν νὰ ἐπιστρέψωμεν ὅμῃν συμπληρωμένον δε-
όντως τὸ ἐρωτηματολόγιον μετὰ τῆς χειρογράφου ἐπλεχθεῖσης
ὑλῆς καὶ νὰ παραινέσωμεν διὰ τὸ καὶ ὅμῃς.

Ἐπεὶ τῆς
τοῦ Διη. Σχολείου

ΑΚΑΔΕΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Τὰ γεωργικά κτήματα πρὸ τοῦ 1920

Α'

- α. 1) Ὁ κάμπος προωρίζετο γιὰ ἐπορά. Ὑπῆρχαν λιβάδια γιὰ βοσκή.
 2) Τὰ χωράφια ἀνῆκαν εἰς τοὺς χωρικοὺς ὡς ἰδιοκτησίαις.
 3) Ὁ πατέρας κρατοῦσε συγκεντρωμένη τὴν περιουσία του μέχρι τῶν παραμονῶν τοῦ θανάτου του, ὅτε δένεκε αὐτὴν ἐξ ἑοῦ εἰς τὰ τέκνα του.
- β. 1) Οἱ κάτοικοι πεκολοῦντο μετὰ τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν.
 2) Οἱ τεχνῖται πεκολοῦντο ἐν παρέργῳ καὶ μετὰ τὴν γεωργίαν.
- γ. 1) Τεφλικοῦχοι δὲν ὑπῆρχον καὶ τὰ μοναστήρια δὲν εἶχον κτήματα.
 2) Πολλὲς οἰκίαι εἶχαν ὑπρέτες, ἀπὸ τὸ ἴδιον τὸ χωριό.
- δ. α) Οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι τοῦ χωρίου μετέβαιναν δι' ἀνέυρεσιν ἐργασίας εἰς τὴν Ρωσίαν, τὴν Τραπεζοῦνταν καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν.
 β) Στὴν Ξενιτείαν ἔμεναν πολλὰ χρόνια, ὡς κτίστες, ὡς ἐμποροὶ ὡς γυμναστές καὶ κερδοῖσαν πολλά χρήματα.
- δ. 1) Τὰ χωράφια ἐλιπαίνοντο μετὰ τὴν κοπρίαν. Ἐπειδὴ ὁμως δὲν εἶχαν μεταφορικά μέσα, γιὰτὶ δὲν τοὺς ἐπέτρεπαν οἱ Τούρκοι, ἀνοίχαν αὐτὰ καὶ κ' ἄφηναν τὸ νερό τῆς βροχῆς ἢ τῶν ρυακιῶν νὰ παρασέρνῃ τὴν κοπρίαν κατὰ τὸν κάμπο. Οἱ χωρικοὶ ἔτρεφαν μόνον πρόβατα, ἀγελάδες, βοῦς.
- 2) Χημικά λιπάσματα δὲν ἐχρησιμοποιοῦντο. Ἦσαν ἀγνωστα ἐκεῖ.
 3) Τὰ εἰσπρά ἄροτρα ἦσαν ἀγνωστα ἐπίσης.
- στ' 1) Οἱ χωρικοὶ χρησιμοποιοῦσαν ξύλινα ἄροτρα ποὺ κατεσκευάζαν οἱ ἴδιοι. Ἐφαχναν μέρες ἐπὶ δάσος γιὰ νὰ θροῦν τὸ κατάλληλον ξύλον.
 2) Ὅταν τὸ εὑρίσκαν δὲν ᾔδελε πολλή δουλειὰ ἀκόμη. Στὴ βοίει τὰ περνοῦσαν τὸ ὄνι, ξύλινον καὶ αὐτό, καὶ λίγος παραπάνω τὸ καλάμι. Ὁμοίως ἀφαιρῶς μετὰ τὸ εἰκονιζόμενον πρῶτον.
 3) Ἀποτελεῖτο τὸ ξύλινον ἄροτρο ἀπὸ τὴν χειρολαβή, τὸ πόδι, τὰ γέφυρά, τὸ ὄνι, τὸ καλάμι καὶ ἓνα κρῖκο, γιὰ νὰ τραβᾷ τὸ ἄροτρο τὰ βοῦς.

- 6γ' 4) Τὸ ὑνὶ τοῦ Ξυλίνου ἄροτρον ἦτο μιᾶς μορφῆς διὰ τὴν ἀροτρίασιν ὁμων τῶν εἰδῶν τῶν χωραφῶν τῶν πετρωδῶν κ χωματερῶν. Ἦτο δὲ ὁμοιον μὲ τὸ εἰκονιζόμενον.
- 6) Ἡ ἐπορὰ ἦτο κατασκευασμένη ἐκ ξύλου πάντοτε.
- 7) Ἐκρηπικοποιοῦν διὰ τὴν κατασκευτὴν καὶ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ἄροτρον τὰ σπντήθη ἐρχαλεῖα, τὸ βιεπάρνι, τὸ πρίονι, τὸ ἀρίσι, τὸν Ξυλοφαῖχα.
- 8) Διὰ τὸ ὄρχωμα ἐκρηπικοποιοῦντο μόνον βοδία, ἐπάνια δὲ κ ἀγελάδες, πάντοτε δὲ δύο. Καὶ τοῦτο χιати ὡς προανέφερον οἱ Ἕλληνες δὲν ἐπετρέπετο νὰ ἔχουν ἄλογα, ἡμίονους, ὄνους.
- 9) Διὰ τὸ ὄρχωμα μὲ δύο ζῶα ἦτο ἀναγκαῖος ὁ ζυγός, ὅμοιος μὲ τὸν εἰκονιζόμενα δεῦτερο. Ἀπογελῶτα ἀπὸ τὸν ζυγόν, τὰ ζευγία, τὰ λουριά κ τίς δύο ἐφύνες.
- 11) Ὁ κρίκος ἐκ εἰσινίου πού ἐπαρῆτο τὸ εἰς τὸν ζυγόν ἐλέγετο ἀπλῆς. Ἐκείνην παρὰ τὸν ὀκτώτητος τοῦ εἰσινίου, κρινε δὲ οἱ χωράφες, διότι οἱ ἄνδρες ξενιτεύονται.
- 6δ) Τὸ ζευγικὸν τῶν βοδιῶν εἰς τὸ Ξυλινὸν ἄροτρον ἔχινετο ὅπως καὶ σήμερον
- 3) Ὁ γεωργὸς ἀσπχοῦσε τὰ ζευχμένα ζῶα κατὰ τὸ ὄρχωμα μὲ εἰσινί τοῦ ὁποῖου τὰ κέρατα ἔκων δεδῆ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζῶων, μὲ βουκέντρι, πολλές φορές δὲ μόνον μὲ τὴν φωνή του. Ἐχρειάζετο λίγη ὥρα χιὰ νὰ ἐντηθίσουν τὰ ζῶα.
- 4) Ὀρχώνετο τὸ χωράφι ἄλλοτε κατ' εὐθείαν γραμμὴν καὶ ἄλλοτε περιφερειακῶς ὡς τὰ εἰκονιζόμενα εἰσινιαρχήματα.
- 5) Ἡ ἐπορὰ καὶ τὸ ὄρχωμα τοῦ ὄχρου ἔχινετο εἰς λωρίδας, τίς ὄνομαζόμενες ἐποριές. Ἡ ἐπορὰ ἐχωρίζετο μὲ αὐλακίαν.
- 6) Μὲ ἐκαπάνη δὲν ἔχινετο ποτὲ ἐπορὰ.
- 7) Ὀρχώναν βαθειὰ ὅσο μπορούσαν πρῶτα κατὰ μήκος τοῦ χωραφιοῦ καὶ ὑστερα κατὰ τὸ πλάτος, ὅπλ. καθέτως.
- Ἐστερα τὸ χωράφι ἐβάρνιζετο ἀπὸ Ξύλινες βάρνες πού κα

τεσκεύαζαν οἱ ἴδιοι. Οἱ ἐβάρνες ἱεπεδώναν τὸ χωράφι, ἐπαζαν τοὺς βόλους καὶ μάτευαν τὰ ἀχριοχόρτα, τὰ ὅποια ἔκαίχαν. Ἐτεῖ ἐτοίμαζαν καθε χωράφι ὅταν ἐπρόκοιτο νὰ σπαρθῇ.

γ) Διὰ τὴν ἐπορὰν τοῦ εἰτου ἔχινοντο τρία ὄρχωματα, ἓνα ἀμέσως μετὰ τὴν εὐχκομιῇ τοῦ ἀραβοεῖτου καὶ 2 μετὰ τὰ πρωτοβόλεια ἀμέσως. Διὰ τὴν ἐπορὰν τοῦ ἀραβοεῖτου ἔχινοντο τρία πάλι ὄρχωματα. Ἐνα ἀμέσως μετὰ τὴν μεταφορὰν τῶν στοχύων καὶ δύο τὴν Ἀνοιξί. Τὸ πρῶτο ὄρχωμα ἐλέχето χύρισμα, τὸ δεύτερο διβόλισμα καὶ τὸ τρίτο τριβόλισμα.

2) Διὰ τὸ φύτευμα τῶν κηπευτικῶν ἔχινετο ἡ ὥς ἀνω προερχαίσα πάντοτε καὶ ἐπερνόντο ἐς αὐλαμῆς οἱ πατάτες, τὰ φαβόλια κ. α.

3) Σπάνιο ἀφίνετο ἐν ἔτος ἀκαλλιέρχοντο ἓνα χωράφι.

4) Γιά καθε εἶδος καλλιερχείας χύνοντο τρία ὄρχωματα, τὴν Ἀνοιξί, τὸ Καλοκαίρι καὶ τὸ φθινόπωρο.

Δ) Κατὰ τὴν ἐπορὰν ἐκπεριποιούντο τὰ ὅσκιμα γὰρ τὰ κτηνέσθια νὰ ἔερη ὁ γεωργὸς πόσο σπασο ἔα ριζῇ ἐς καθε στρέμμα.

5) Τὸ ὕνι κατὰ τὴν ἀροτρίαειν μάτευε χόρτα, ριζίδια, χῶμα. Καθαρίζονταν ἐπὶ τέλος καθε αὐλαμῆς πάντοτε μετὰ τὸ βουκέντρι.

2) Πάντοτε χύνονταν ἱεπεδῶσις τοῦ χωραφιοῦ ὡς προαναφέραιε.

γ) Τὰ χωράφια ἐκάλιζαν μετὰ τῆρας.

1) Στὸ ὄρχωμα βοηθοῦσαν τὰ παιδιὰ ποὺ δὲν ἐπνούσαν καὶ ἔμεναν ἐπὶ χωρίῳ.

2) Τὰ ὄσπρια ἐκαλλιέρχοντο ἐς αὐλάκια ἀφ' οὗ προσταμάζετο τὸ χωράφι.

3) Στὸν Πόντο ὑπῆρχον τόσα ἀφθονα χόρτα ἐπὶ λιβάδια, ὥστε δὲν ὑπῆρχε λόγος νὰ καλλιέρχων γιὰ τὸ ἐκοπὸ αὐτὸ χωράφια.

4) Καὶ τὰ χεῖμηλα ἐπερνόντα ἐς αὐλάκια ἀφ' οὗ ἐτοίμαζετο κατὰλληλο τὸ χωράφι. Ὅρχωμα, διβόλισμα, τριβόλισμα, ἐβάρνισμα,

Β' ΘΕΡΙΣΜΟΣ πρὸ τοῦ 1920.

α' Ἐρχαλεῖτα θερικμοῦ

1) Τὸ θέρισμα τοῦ εἴτου ἐγίνετο μὲ λελέκια πολὺ κοφτερά. Στὸ ἀριστερὸ χέρι φοροῦσαν τὴν παλαμαριά γιὰ νὰ ματεύουν μεχάλες δραξίδες.

Ἡ εὐλοχὴ τοῦ ἀραβοεῖτου ἐγίνετο μὲ ὄρεπνια ὀδοντωτά.

2) Τὰ χόρτα ἐδέρικτον μὲ κόβες.

3) Ἡ περὶς τοῦ λελέκιου κ. κόβης ἦτο ὁμαλὴ, ἐνῶ τοῦ ὄρεπανιοῦ ποῦ χρησιμοποιοῦσαν γιὰ τὸν ἀραβοεῖτο ἦταν ὀδοντωτή.

4) Ἡ χειρολαβὴ τοῦ ἦταν ὁμοία τῶν εἰκονιζομένων, ἀπὸ ξύλο.

5) Τὰ θερικτικά ἐρχαλεῖτα ἐπρομηθεύοντο ἀπὸ τὰ ἀδικὰ κέντρα.

6) Ὁ θερικός τῶν θερίων ἐγίνετο διὰ τῶν χειρῶν.

6) Ἐθερικμός τῶν δημητριακῶν.

1) Τὰ δημητριακὰ ἐδέρικοντο εἰς βύκας 10-20 ἑκατοστὰ ἀπὸ τοῦ ἐσθ.

2) Κετὴν πρὸς ἐτάχια δὲν ὄφταν ποτέ ἀπὸ χωράφια.

3) Τρεῖς μὲ τέσσαρες θεριστὰ ἀποδέχοντο οἱ ἴδιοι τὰ δράχματα τῶν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ἐνὰς ἐξ ὧν μόνος δίνει, εὐνήθως ὁ πρὸς χερὸς.

4) Ὁ δέτης ματεύει πολλὰ δράχματα καὶ συγκεντρώνει μιά μεχάλη ἀγκυλιά. Τὰ ἐτάχια τοποθετοῦσε πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν πάντοτε.

5) Τὰ τοποθετούμενα μαζὶ δράχματα λέγονται ἀγκυλιές.

γ' Οἱ θεριστὰί

1) Στὸ θέρος μετέβαινον ἄνδρες, γυναῖκες, παιδιὰ, ὑπὲρ γυναῖκες γιὰ τὸ οἱ ἄνδρες καὶ οἱ νέοι ἐξεντεύοντο. Θεριστὰ ἀπὸ ἄλλα μέρη ὡς ἐπαγγελματίαι δὲν ἦρχοντο ποτέ.

2) Οἱ θεριστὰί ἐπὶ ἀριστερὸ χέρι φοροῦσαν ὅπως ἀναφέραμε παλαμαριά γιὰ νὰ ματεύουν περιβοῦτερα ἐτάχια ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου γιὰ νὰ μὴ κινδυνεύη νὰ κοπῇ τὸ χέρι τους.

8 4) Ο θεριεμός ήτο ευηπόδεια ν' αρχίξη Δευτέρα μέρα.
(Ήντε κι από Δευτέρας αρχίζουμε)

5) Θερίζοντας τραχουδούσαν πολλά εχετικά παντιακά τραχουδία
ω δσαν σταματούσαν καίπου-καίπου για λίγη ανάπαυσι έπει-
ζαν την θύρα, την χαίτα και χόρευαν.

6) Προτού τελειώσουν το θέρος αφήναν μια δραξιά, χύρω από
την οποίαν έωίδαντο οι θεριεταί. Όταν επιώνωνταν εύχαρι-
σταύσαν τον θεό για-τά άγαθα (τό γωμί) πού τούς έχάρισεν
και ηύχοντο και τού χρόνου.

Ένα παιδί έπιανε τό δρεπάνι να κόψη την δραξιά με ένα
άλλο τό πόδι τού πατέρα ή ή το μπατεάκι, λέγοντάς του, έλα
εώρα τάξε. Κι ο πατέρας έταίσε στο ένα παιδί παινού-
ταια στ' άλλο γουβάνι και ή μητέρα έλεγε απόψε θα
έως κανω καλή πύσσα
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
δ' Τό δειμόν των σταχύων.

1) Το δερμάτισμα έγινετο άρσενε μετά τον θεριεμόν.

2) Τα σταχυα έδενε πάντοτε ένας ο πιο χερός από κάθε επία.
Χρησιμοποισύσε καλάρια από βρύτα πού είχε έτοιμαίση από
τό βραίον με έφύλαχε σε ειμα για να μη ζεραθών.
Κρατούσε με ένα ζύλο εάν πάσσαλο για να εφύξη καλύ-
τερα τά δερμάσια.

3) Τα δερμάτια αφήναντο στην ίδια θέσι. Συνκεντρώνοντο τα χαρά-
ματα εως της ημέρας στο υπλότερα των χωράφιον. Έκει έ-
τοποδεταίντο τό ένα επάνω στο άλλο σε σχήμα σταυρού και
τό πέμπτο πάνω ή ή όλα στη μέση με κάποι κλίει προς τά κεφα-
λα των σταχύων.

Άλλοτε έτοποδεταίντο 8 σε σχήμα σταυρού και ένα πάνω 9

4) Ε' Συγκομιδή των γεωμήλων.

4) Η καλλιέργεια της πατάτας ήταν γνωστή από πολλών χρόνων

Η επανά της πατάτας γίνεται την Άνοιξη.

2) Το βγάλσιμο της πατάτας γίνεται με άροτρο.

στ' Ξηκομιά τῷ εαυτῷ.

1) Ἐθερίζαν μέ υἱόσες ἐπὶ λίθοις τὰ ἀγθονα αὐτοφυῆ χόρτα. Ξη-
ραίνονταν καὶ τὰ κουβαλοῦσαν ὅλα ἐπὶν ὦρο ὦρες μαυρὰ.
Κι αὐτὸ γιὰ ὅπως ἀναφέραμε δὲν τοὺς ἀγθονα οἱ Τούρκοι νὰ κρα-
τῶν μεταφορικὰ ζῶα.

Τις ἀχυρῶνες δὲ ὅπου ἐτίβαζαν τὰ χόρτα τις πατοῦσαν τόσο
πολύ ὥστε δύσκολα μποροῦσε νὰ βγάλῃ μαντὶς μὴ χούφται.

Τις πατοῦσαν γιὰ νὰ κύναν λιγώτερο ὄγκο, καὶ νὰ πληρώσουν λι-
γώτερα δέματα.

2) Τὰ χόρτα ἔθερίζον μέ υἱόσες

3) Γιὰ τὸν θερικμόν τῶν χόρτων ἔβαν τὴν κόσιν, τὴν τεαρεύτραν
καὶ τὸ δίκρυν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ Γ' ΑΓΩΓΗΣ ΔΟΗΝΩΝ

1) Τὰ δεμάτια μετεφέροντο ἐπὶν πλατῇ ὄλα. Ἐξηγήσαμε γιὰ τὴν εὐχ-
μεντρῶν γίνοντα μὲντὰ ἐπὶν ἀχυρῶνα, ὅπου ὑπῆρχε τὸ οἰκογενειακὸ
ἀλῶνι. Τὰ ἀχυρὰ τὰ πετοῦσαν γιὰ ὑπῆρχαν ἀγθονα χόρτα.

2) Ὑπάρχει μαθηρικμὸς τρόπος ζωοθετήσεως γιὰ νὰ μὴ περνᾷ μέσα
ἐπὶ θεμωνιά τὸ νερὸ τῆς βροχῆς.

Ἡ εἴβα τῶν δεματιῶν 1000-2000 λέξετη θεμωνιά.

3) Ὑπῆρχε, ἀναφέραμε, τὸ οἰκογενειακὸ ἀλῶνι, ὅπου ἐγίνετο ὁ ἀλ-
κινὸς τῶν σταχυῶν πάντοτε. Τ' ἀλῶνια κρατοῦσαν 20 μέρες κ.
περισσότερες ἂν ὁ καιρὸς ἦταν βροχερός.

4) Τ' ἀλῶνια κατασκευάζοντο διπλά ἐπὶς ἀχυρῶνες.

5) Τὸ ἀλῶνι ὀνῆκε εἰς μίαν μόνον οἰκογένειαν. (οἰκογενειακὸ).

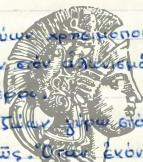
6) Τ' ἀλῶνισμα ἀρχίτε ἀπὸ 1-15 Αὐγύστιον.

7) Τ' ἀλῶνι κατασκευάζεται ἀπὸ λάσπη μέ υἱόμινον κῶμα καὶ ἄ-
χυρὰ. (χωματὰλῶν)

- 3) Το αλώνι έπεσεευάετο πατ'έτος πρὸς τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἀλωνισμοῦ. Ἐκαθαρίζετο καὶ ἐπαλειφετο μέ πηλόν ἐκ κομινὸχώματος καὶ ἀχυρῶν καὶ τελευταία ἐμυλωνόριζετο διὰ νὰ ἱσοπεδωθῇ καὶ πατηθῇ καλά.
- 9) Τὸ αλώνι ἐποιμάετο κυρίτεροι, πολὺ πρὸ τοῦ ἀλωνισμοῦ. Ἡ ἐναρξίς τοῦ ἀλωνισμοῦ ἐγένετο τὴν ἐπομέντην τῆς μεταφορᾶς τῶν σταχυῶν.
- 10) Ὅλα τὰ ἄτομα ἔλυναν δεμάτια, ἔπαιρναν μέ τὰ δύο χέρια ἐπὶ χεῖρα ὅσα μπορούσαν καὶ ἐκόρπιζαν τὰ στάχυα ἐπ' αλώνι μέδυνακι. Ἀρχίζαν ἀπὸ τὸ κέντρο καὶ προχωροῦσαν κυκλικά. Ἐναντικονικό αλώνι ἐχρειάετο 150 δεκάτια. Ἡ ἀκτὴν τοῦ αλωνιστοῦ ἐφθανε τὸ 10 μέτρα καὶ τὸ ὕψος ἐπὶν ἀρχὴ 80 ἐκατοστά.
- 11)
- α) Γιὰ τὸ αλώνισμα τῶν σταχυῶν χρησιμοποιοῦσαν κυρίως βόδια. Συνήθως χρησιμοποιοῦσαν ἐπὶν αλώνισμὸ τὸ δοκάνι γιὰ νὰ κόψουν τὰ στάχυα λεπτότεροι.
- β) Κατὰ τὴν περιφορὰν τῶν ἰσῶν χυριδὸν αλωνότυλο ἐτυλίχετο τὸ σχοινὶ καὶ κόντευε διαρκῶς. Ὅταν ἐκόντευε πολὺ ἐχύριζαν τὰ ἰσῶ ἀντίθετα γιὰ νὰ ξετυλιχθῇ τὸ σχοινὶ καὶ τὰ ἰσῶ νὰ ρυθμισθῶν.
- γ) Τὴν δοκάναν κατεμεύαζαν οἱ ἴδιοι οἱ χωρικοί. Κάτω ἐπὶ δοκάναν κάρφωσαν εὐληπρὲς κοττερὲς πέτρες, ἐπαίτονται μὴ μεγάλη, ἐδική, ποὺ εἶχε ὁ τόπος ἀφθονες. Τὸ βεπρὰ αλώνιζαν μέ τὰ πόδια, χωρὶς δοκάναν, γιὰ νὰ μὴ ἐπαδουν, τρίβωνται.
- δ) Πρὸ τοῦ ἔγῃ ὁ ἥλιος τὸ αλώνι ἦταν στρωμένο. Πρὸ τοῦ δὲ ὕψους ὁ ἥλιος ἐπρεπε νὰ κοπῇ τ' αλώνι γιὰ νὰ προλάβουν νὰ τὸ λιχνίσουν, βαμμασίουν α. λ.
- 12) Ἐπὶν ἀρχὴ τοῦ αλωνιστοῦ χρησιμοποιοῦσαν τὸ δικράνι γιὰ τὸ ἀναμείωμα τῶν μεγάλων ἀμύμη σταχυῶν. Κάθε μία ὥρην τὸ αλώνι ἐπρεπε νὰ χυριδῇ. Ἄετερα ἀπὸ 3-4 χυρίσματα χρησιμοποιοῦσαν μέχρι τὸ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΔΟΗΝΩΝ

τέλος χρησιμοποιούσαν τό πηρούνι.

13) Τό άλωνι γιά νά κοπῇ χρήσιμα πρέπει νά χυριδῇ. Τα ετάχυα πᾶ μένουσιν κάτω νά ἔρδουν ἐπάνω. Συνεπὶ λοιπὸν ἐχυρίζετο τό άλωνι μιὰ φορὰ πρὸς τὰ μέσα καὶ μιὰ φορὰ πρὸς τὰ ἔξω. Μιὰ φορὰ δηλαδὴ ἀρχίζαν ἀπὸ τὸ κέντρον καὶ ἀναποδοχύριζαν τὰ ετάχυα πρὸς τὸ κέντρον, καὶ μιὰ φορὰ ἀρχίζαν ἀπὸ τὴν περιφέρειαν καὶ ἀναποδοχύριζαν τὰ ετάχυα πρὸς τὰ ἔξω.

14) Διὰ νά ὀδηγοῦν τὰ ζωαχρησιμοποιούσαν εἰδικὴν ἀλωνόβεργα. Τῶν βοσίων ἐλέγετο βουκέντρι.

15) Ἡ ἐργασία τοῦ ἀπλώματος τῶν ετάχων λέγεται κατάστρωσις. Καθε μέρα ἀλωνίζονταν μιὰ στρώσις.

16) Ὅσα ετάχυα ἀλωνίζονταν μετὰ τὴν ἔσθυσιν λέγονται μάλα καὶ ὅσα ἀλωνίζονταν μετὰ τὴν ὀσπύριον ἐλέγοντο ἀχυρα.

17) Καθὼς ἔναλ ἀλωνίζε μετὰ τὴν ὀσπύριον. ΑΘΗΝΩΝ

22) Κατὰ τὸ ἀλωνισμὸν ἐργαζομένης ἐκτικα ποντία καὶ τραχοῦδιαι.

23) Β' Λιχνισμὸς

1) Οἱ ἀλωνισμένοι ετάχυοι λέγονται ἀχυρα ἢ μάλαμα καὶ ἐμαδεύοντο μετὰ τὸ δίκραν, τὸ πηροῦν, τὸ φτυὰρι καὶ τὴν τερενύτρα.

Ὁ ἐκματιζόμενος σωρὸς εἶχε ἐκτὶς ἐπιμηκτες, καθετο πρὸς τὴν χορὰν τοῦ ἀνέμου.

2) Τὸ ἀνέμισμα ἐπὶν ἀρχὴ ἐγίνετο μετὰ τὸ πηροῦν καὶ ἀργότερα μετὰ τὸ φτυὰρι, τὸ βύλινο.

3) Λιχνίζαν οἱ χονεῖς μετὰ τὰ μεγαλύτερα ~~καὶ~~ παιδιὰ.

4) Ὅσα παρέμενον μετὰ τὸ λιχνισμὸν ἐλέγοντο κοντύλια.

Δεύτερον ἀλωνισμὸν ποτὲ δὲν ἐγίνετο, ~~καὶ~~

5) Ἀφοῦ διὰ τοῦ λιχνισμοῦ ἀποχωρισθῶν τὰ ἀχυρα ἢ διαλογὴ τοῦ καρποῦ ἐγίνετο μετὰ τὰ ἀλωνοκόβικιναι ἀπὸ ὄρεμα.

Ἐναλ κοκκίνιζε καὶ ἕναλ ἔσειχνε ἐκτὶς διαρῶς.

Ἐποδοδετέτο ὄρθιο ἕνα πηροῦν. Ἀπὸ τὸ μεσαῖο τοῦ δακτύλου

ἐφερέτο τὸ ἀλωναύσκιο με' ἓνα κριὸν ποὺ ἔφερνε. Ἀπὸ τὴν ἀπέναντι ἀμυθῶς θέει ἐστέμετο ὄρθιος ὁ γεωργὸς καὶ κρατῶντας τὸ αὐσκιο με' τὰ δύο του χέρια ἀπὸ κατὰ κομίνετο.

γ) Ὁ κωφὸς σωρεύεται με' τὸ ξύλινο γατάρι. Τελειώνοντας κτ. δε' ἀλῶνι ὑψωναν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ εἰσάσαν τὸν θεόν.

δ) Ἡ ἀποθήκη καθαρίζεται, ἐπιμελεῖται καὶ ἀπολυμαίνεται. Ἦταν χωρισμένη ἡ ἀποθήκη (τὸ ἀμπάρι) εἰς δύο μέρη. Κάθε μέρος εἶχε διαφορετικὸ εἶδος. Κάθε μέρος ἦξερε ὁ γεωργὸς πόσα δοχεῖα χωροῦσε. Θεωροῦσε τὸν ἑαυτό του εὐτοχισμένο ὅταν ἐνεκέντρωνε ἐπ' ἀμπάρι τὴν ἀναγκαίαν ἀπὸ καθε εἶδος προφῆν.

δ')

1) Κατέβαλον οἱ γεωργοὶ τὸ δένδρον κατὰ παραγομένου προϊόντος με' ε' ἀλῶνι, εἰς τὴν Τούρκικαν. Ἐμπροσθὴ ἐκ τούρκικων καὶ ἐλληνικῶν ἀκαδαιμία ἀμφοτέρων χρησιμοποιοῦσε τὸ παλιὸν καὶ χωροῦσε 10 δωμάτια. Ἀρμολογῶν με' τὸν ἐκαστόν αὐτοῦ.

2) Τὸ παπαδιάκι καὶ τὸ ἀφρογυλοπασάκι ματεράδετο εἰς εἰδικὴν ἐμπροσθὴν ἀπὸ ἑλληνες χωρικοὺς, ποὺ περιέρχοντο καθε οἰκίαν.

3) Τὰ προϊόντα μετεφέροντο ἐπ' ἀμπάρι.

4) Τὰ ἄχυρα τὰ ἔκαιγαν ἐπειδὴ εἶχαν ἄφθονα χόρτα.

5) Τὸ κομμάτι τοῦ χωραφιοῦ ποὺ τὸ προῦριζαν γιὰ ἐπὶ τὸ θεῖσαν καὶ τὸ ἀλῶνιζαν χωρεῖσαι.

Δ' ΕΤΗΣΙΑΙ ΠΥΡΑΙ.

Τὸ ἄναμμα τῆς φωαῆς ὑπῆρχεν ὡς ἔθιμον. Περιῆλθεν ὁμως εἰς ἀγαπαινόν διότι οἱ Τούρκοι δὲν ἐπέτρεπον τοιαύτας εὐδηλώσεις, εἰς τὸν Πόντον.

Κυριατῆς

Διδάκτορας

[Handwritten signature]